

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 2001-2002

2 mei 2002

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR ONDERWIJS, VORMING EN WETENSCHAPSBELEID

Interpellatie van de heer Jan Roegiers tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de bespreekbaarheid van holebiseksualiteit in het onderwijs

Met redenen omklede motie

Interpellatie van de heer Chris Vandenbroeke tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het leerplichtonderwijs tot 18 jaar in het algemeen en het alternerend leren in het deeltijds beroepssecundair onderwijs in het bijzonder

Vraag om uitleg van de heer Kris Van Dijck tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het voorstel van minister Onkelinx betreffende het alternerend leren

Vraag om uitleg van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de aanpassing van de leerplicht voor achttienjarigen

Met redenen omklede moties

Vraag om uitleg van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het uitwerken van een regeling voor de verhoging van de aanwendingspercentages in het deeltijds kunstonderwijs

Vraag om uitleg van de heer Kris Van Dijck tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het legaliteitsbeginsel in onderwijsaangelegenheden

Vraag om uitleg van de heer Ludwig Caluwé tot de heer Steve Stevaert, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken en Energie, en tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het leerlingenvervoer

Vraag om uitleg van mevrouw Claudine De Schepper tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het PC-gebruik in kleuterklassen

Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid

Donderdag 2 mei 2002

WAARNEMEND VOORZITTER : De heer Dirk De Cock

– *De interpellatie wordt gehouden om 10.28 uur.*

Interpellatie van de heer Jan Roegiers tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de bespreekbaarheid van holebiseksualiteit in het onderwijs

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Roegiers tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de bespreekbaarheid van holebiseksualiteit in het onderwijs.

De heer Roegiers heeft het woord.

De heer Jan Roegiers : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, ik wil beginnen met de heer Vanleenhove te bedanken. Hij is zo vriendelijk geweest om mijn interpellatie nog op de agenda van vandaag te plaatsen.

Mevrouw de minister, holebiorganisaties klagen al jaren over de geringe informatieverbreiding over holebiseksualiteit in de Vlaamse scholen. Een recente scholierenenquête van De Holebifabriek bevestigt dit. Het overgrote deel van de leerlingen vindt dat de scholen tekortschieten in de informatieverstrekking over het thema holebiseksualiteit, zo blijkt uit de enquête. Ik heb, net als de mensen die de enquête hebben georganiseerd, niet de pretentie te beweren dat het om een zuiver wetenschappelijke enquête gaat. Toch geeft het feit dat ze is afgenomen bij bijna 8.000 leerlingen in 38 Vlaamse scholen de enquête volgens mij enige representativiteit.

Uit de enquête is gebleken dat holebi zijn geen drama is. Toch blijkt dat ongeveer 3 op 4 holebi's niet voor hun geaardheid durven uitkomen uit vrees voor negatieve reacties, voornamelijk van

medeleerlingen. De enquête is min of meer wetenschappelijk begeleid door professor Pelleriaux. Hij zegt : 'Vele jongeren staan positief tegenover holebi's, alleen weten ze het niet van elkaar.' Dat wijst op een negatieve sfeer die over dit thema hangt. De heer Pichal, de woordvoerder van Wel Jong Niet Hetero, zegt : 'Nog te vaak wordt holebiseksualiteit doodgezwegen.' Daarom denk ik dat de scholen de taak hebben om daar verandering in te brengen en holebiseksualiteit bespreekbaar te maken op school. Het klimaat op de scholen zou zo open moeten zijn dat bijvoorbeeld ook holebieleerkrachten voor hun geaardheid durven en kunnen uitkomen. Zo zou de hele thematiek bespreekbaar worden.

Mevrouw de minister, u was aanwezig op de voorstelling van de cijfers en u kent ze dus. Ik wil ze echter eens overlopen voor de collega's. Op de vraag of er in hun omgeving holebi's worden gediscrimineerd, antwoordt meer dan 27,6 percent van de respondenten positief. Op de vraag of de respondenten en hun vrienden of vriendinnen op een negatieve manier over holebi's praten, antwoordt net geen 40 percent bevestigend. Op de vraag of de respondenten, mochten ze holebi zijn, dat in de klas zouden durven zeggen, antwoordt 60 percent van niet en 17 percent voegt daaraan toe dat ze het niet zouden doen uit vrees voor pesten. 77 percent van de leerlingen durft er dus niets over zeggen. Op de vraag welke informatie er op school wordt gegeven over holebiseksualiteit, antwoordt 33 percent vlakaf dat er geen informatie wordt gegeven. 19,5 percent zegt dat er veel te weinig informatie wordt gegeven. Bovendien zegt 15 percent dat er even over wordt gesproken, maar dat komt eerder neer op het zeggen dat holebiseksualiteit bestaat. Dat betekent dus dat in 67 percent van scholen amper of niet wordt gesproken over dit onderwerp.

Ik beperk me niet tot het opsommen van de negatieve cijfers. Uit de enquête is immers gebleken dat

Roegiers

de leerlingen zelf zeer positief tegenover het thema staan. 83 percent van de respondenten vindt dat holebi's mogen trouwen. 63 percent meent dat holebi's even goed kinderen kunnen opvoeden als hetero's.

Wat niet uit de enquête is gebleken, maar wel werd aangebracht in het debat dat erop volgde, is dat ook bij leerkrachten de vraag naar degelijke informatie leeft. Ze vragen zich vooral af wat ze over het thema mogen zeggen. Daaraan moet dus worden gewerkt. Ik weet dat er educatieve studiemappen bestaan, maar of en in welke mate die worden gebruikt, is me op dit ogenblik niet duidelijk.

Mevrouw de minister, collega's, het gaat hier niet om een marginaal probleem. Uit een Canadese studie blijkt immers dat het juist homofobe reacties uit de omgeving en uit de samenleving zijn die jongeren aanzetten tot het plegen van een wanhoopsdaad en niet zozeer de holebiseksualiteit op zich. In Vlaanderen loopt 1 op 3 jonge holebi's ooit met het idee rond om zich te doden. Bij hetero's van dezelfde leeftijdscategorie is dat 1 op 5, zo blijkt uit een onderzoek van de Gentse professor Vinke. 25 percent van de jonge lesbiennes ondernam ooit een zelfmoordpoging, terwijl vergelijkbare gegevens voor heteromeisjes iets rooskleuriger zijn, omdat van hen maar 1 op 20 ooit een zelfmoordpoging heeft ondernomen. 1 op 8 van de homojongens ondernam ooit een zelfmoordpoging, tegenover 1 op 20 van de heterojongens. Dit is duidelijk een teken dat de weg in de holebi-emancipatie nog niet helemaal is geplaveid.

Ik denk dan ook dat de school de plaats bij uitstek is om deze thematiek bespreekbaar te maken.

Ik ben ervan overtuigd dat het een taak is van alle ministers om aan gelijke kansen te werken en discriminatie tegen te gaan. Dit geldt mijns inziens in het bijzonder voor de ministers van Welzijn en Gelijke Kansen, Cultuur en Onderwijs.

Scholen hebben een maatschappelijke en een pedagogische verantwoordelijkheid. Dit betekent dat scholen discriminatie op een actieve manier moeten bestrijden door het voeren van een emancipatiebeleid, ook ten aanzien van holebi's.

Mevrouw de minister, is het niet schrijnend dat uit de scholierenenquête blijkt dat 33 percent van de ondervraagden stelt dat er op school geen enkele informatie over holebiseksualiteit wordt gegeven en dat 9,5 percent vindt dat er te weinig informatie

wordt gegeven ? Kan hier niet aan verholpen worden door middel van een omzendbrief aan alle schooldirecties waarin opgeroepen wordt dit thema alsnog verplicht in de lessen te behandelen ?

Mocht blijken dat de aangehaalde cijfers kloppen, bent u dan van plan het thema later expliciet in de eindtermen op te nemen en dus uw mening dienangaande te herzien ? Dit lijkt me noodzakelijk aangezien het hier geen marginale minderheidsgroep betreft. Het gaat hier om 5 à 10 percent van de schoolbevolking, waarvan meer dan 60 percent tijdens de schooljaren hun geaardheid ontdekken en er ook vaak mee worstelen. Ook voor heterojongeren is correcte informatie geen overbodige luxe, aangezien zij uiteindelijk de ouders zullen zijn van de toekomstige generatie holebi's.

Is er al overleg geweest met alle onderwijsnetten om na te gaan hoe holebiseksualiteit in al haar aspecten het best aan bod kan komen in de lessen ? Zo ja, hoe ver staat het daarmee, wat zijn de conclusies en welke stappen zullen worden ondernomen om dit thema meer bespreekbaar te maken in het onderwijs ?

Zijn er plannen om een stuurgroep op te richten met vertegenwoordigers van het kabinet, de VLOR, de onderwijskoepels, Wel Jong Niet Hetero en de FWH, leerkrachten, leerlingen en hun ouders om een beleidsmatige aanpak van de problematiek te stimuleren ?

Op welke manier worden de inrichtende machten en de directies ertoe aangemoedigd een holebivriendelijk schoolklimaat te creëren ? Overweegt u extra inspanningen in scholen met technisch en beroepsonderwijs en in scholen met een hoog aantal leerlingen met een islamitische achtergrond ?

Mevrouw de minister, wat hebt u inzake deze problematiek reeds ondernomen sinds de actie van de FWH op 4 juli 2001 aan uw kabinet ?

Ik wil er tot slot nog graag op wijzen dat het mij verheugt dat ik deze interpellatie kan houden in de week waarin Roze Zaterdag plaatsvindt. Het bespreekbaar maken van deze thematiek is precies één van de eisen die door de organisatoren zal worden meegedragen.

De voorzitter : De heer Moreau heeft het woord.

De heer André Moreau : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, graag had ik nog willen

Moreau

weten in hoeverre dit maatschappelijk probleem en met name het omgaan met homoseksualiteit wordt ingebouwd in de lerarenopleiding.

De voorzitter : De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, ik heb met aandacht geluisterd naar de interpellatie van de heer Roegiers. Het is uiteraard belangrijk dat in een opvoedingsproject de nodige aandacht wordt besteed aan deze materie en dat dit gebeurt in een open en onbevengende wijze. Op dit vlak is trouwens al heel wat gebeurd, vooral in de voorbije 5 à 10 jaar.

We mogen nooit uit het oog verliezen dat het hier om een bijzonder delicate materie gaat die de mensen in hun intimiteit raakt. Dit verklaart ook waarom een beleidsmaatregel niet zomaar een plotse ommezwaai kan teweegbrengen of afdwingen. Dit is iets dat moet groeien in de geest van de mensen.

Het is dus een thema dat in de opvoeding en de vorming aan bod moet komen, waarbij echter tegelijkertijd de vraag moet worden gesteld of de leraar zelf wel altijd in staat zal zijn dat te doen. We moeten aanvaarden dat misschien ook andere partners in dit gesprek betrokken moeten worden.

Ook wij hechten groot belang aan een evenwichtige benadering van deze problematiek en stellen vast dat de diverse scholen, ongeacht het net waartoe ze behoren, dienaangaande reeds grote inspanningen leveren. Dat maak ik op uit handboeken en werkschriften die ik dienaangaande heb doorgenomen en waaruit ik een gunstige evolutie afleid.

Graag had ook ik vernomen hoe de minister tegen een en ander aankijkt.

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer de voorzitter, het verheugt mij dat de heer Roegiers mijn bekommernissen deelt inzake de bespreekbaarheid van de holebithematiek in het onderwijs en deze thematiek net vandaag aan de orde stelt.

Ook ik heb enkele weken geleden kennis genomen van de opmerkelijke resultaten van de scholieren-enquête die door zo'n 8.000 scholieren uit 38 Oost-Vlaamse scholen werd ingevuld. De studies bevestigen de nood aan de sensibilisering en de profes-

sionalisering van de diverse actoren in het onderwijsveld om met deze thema's om te gaan.

Op 19 december 2001 heb ik de stuurgroep Holebi geïnstalleerd. In deze stuurgroep zetelen onder meer afgevaardigden van mijn kabinet, van mijn administratie, van de kabinetten van de ministers van Jeugd en van Welzijn en Gelijke Kansen, van de verschillende koepels van de inrichtende machten, van ouderverenigingen, van de cel Onderwijs, van de oudervereniging van de Federatie Werkgroepen Homoseksualiteit en van de vakbonden. Deze stuurgroep moet in samenwerking met alle betrokkenen een gecoördineerd onderwijsbeleid over de holebithematiek uitwerken.

Ik heb de ambitie om de afstemming van de beleidsacties binnen de beleidsdomeinen onderwijs, jeugd en welzijn en gelijke kansen te optimaliseren. Ik wil bovendien in samenspraak met alle betrokkenen de nodige initiatieven ontwikkelen.

De leden van de stuurgroep Holebi buigen zich momenteel over het door de heer Roegiers aangehaalde knelpunt. De meeste leerkrachten weten niet precies wat ze tijdens hun lessen kunnen aanbrenghen. Er zijn natuurlijk uitzonderingen. Er zijn leerkrachten die dit nu reeds op een schitterende wijze doen.

Mijns inziens rijzen er twee problemen. Een eerste reden voor de terughoudendheid van heel wat onderwijspersoneel is de duidelijke nood aan werkvormen, aan degelijke informatie en aan didactisch materiaal. Ik heb VZW De Holebifabriek de opdracht gegeven een video over de holebithematiek te ontwikkelen. Deze video, die in nauwe samenwerking met de DVO wordt ontwikkeld, zal, vergezeld van suggesties voor werkvormen, in het najaar naar alle scholen worden gestuurd. Dit betekent dat alle leerkrachten voor hun lessen een beroep zullen kunnen doen op een aangepast didactisch pakket.

Positief kunnen omgaan met invloed en macht, met diversiteit qua geslacht, etnische herkomst, leeftijd, seksuele voorkeur en uiterlijk en met intimiteit, seksualiteit en grenzen zijn vaardigheden die reeds in de vakoverschrijdende eindtermen, ontwikkelingsdoelen en basiscompetenties zijn opgenomen.

Alvorens deze vaardigheden bij te stellen of, door middel van omzendbrieven, addenda in het leven te roepen, wil ik de ruime mogelijkheden hiervan, via de sensibilisering, de responsabilisering en de ondersteuning van alle onderwijsmakers, met inbegrip van het CLB-personeel, ten volle benutten.

Vanderpoorten

Ik heb de inspectiediensten expliciet opgedragen om bij de doorlichting aandacht te schenken aan de inspanningen die scholen inzake de holebithe-matiek leveren. Wat de onderwijspraktijk betreft, werkt de DVO momenteel aan brochures voor de tweede en de derde graad van het secundair onderwijs.

De manieren waarop schoolteams de eindtermen kunnen nastreven, zullen in deze brochures worden geconcretiseerd. De brochures zullen aandacht besteden aan de eindtermen inzake seksuele geaardheid. Op die manier wordt het, los van de globale omschrijving van deze problematiek in de eindtermen, voor de scholen duidelijk dat van hen een expliciete en concrete behandeling op school en in de klas wordt gevraagd.

In de loop van dit voorjaar zal ik het handboek voor het bevorderen van de sociale competentie onder de lerarenopleidingen verspreiden. Het handboek reikt methodieken aan om toekomstige leerkrachten te leren de diversiteit, die in elke jongerengroep terug te vinden is, aan te grijpen.

Ik ben ervan overtuigd dat het werken rond de diversiteit niet enkel het schoolklimaat ten goede komt, ook voor de zogenaamde intellectuele en sociale leerwinst zal dit een sprong vooruit betekenen.

Ik heb de FWH-studiedag van 27 februari 2002 ten behoeve van leerkrachten en CLB-medewerkers gesubsidieerd. Tijdens deze studiedag hebben de doelgroepen een tweede maal de kans gekregen om met de degelijkheid van de educatieve map 'Ik weet wie ik ben' kennis te maken. Ik subsidieer eveneens de werking van de cel Onderwijs van de FWH.

Een recurrente actie van de Vlaamse overheid is de verspreiding van de diverse dossiers en bijdragen die homoseksualiteit rechtstreeks of onrechtstreeks in de kijker plaatsen in tijdschriften als Klasse voor Ouders, Max en Klasse voor Leerkrachten, dat hiervoor vorig jaar een prijs heeft gewonnen.

Een tweede reden voor de terughoudendheid van heel wat onderwijspersoneel is de vrees dat de ouders, de collega's, de directie, de inrichtende macht of de onderwijskoepel het bespreekbaar maken van dit thema ongepast achten. Net omdat de Vlaamse onderwijsoverheid in een context van pedagogische vrijheid opereert, omvat de opgerichte

interkabinettenwerkgroep ook partners met een inhoudelijke pedagogische inbreng.

Samen met deze mensen onderzoeken we de haalbaarheid van de diverse gerichte acties in het secundair en in het basisonderwijs. Het is duidelijk dat deze acties zich specifiek tot holebi's kunnen richten. Het is evenwel onontbeerlijk om hiernaast initiatieven met een ruimere focus dan de verscheidenheid in seksuele gerichtheid op te starten.

Idealiter zouden deze initiatieven een weerklank of een pendant in het jeugdwerk, in de sociaal-culturele verenigingen, in de media en in de vakbondswerkingen moeten krijgen. Hier zullen we in de toekomst aan werken.

We stellen vandaag nog steeds vast dat de bij heel wat leerkrachten levende vrees om de holebithe-matiek aan te kaarten, niet ongegrond is. Organisaties als VZW Limits en de FWH ontvangen nog heel wat meldingen van de schrijnende situaties waarin bepaalde leerkrachten en leerlingen zijn verzeild geraakt. Veel jonge holebi's, die niet voor hun geaardheid durven uitkomen, die niet worden opgevangen of die worden uitgestoten, plegen zelfmoord.

Voor mensen die met grensoverschrijdend gedrag worden geconfronteerd, is in 1997 bij de VZW Limits het steunpunt Ongewenst Seksueel Gedrag op School opgericht. Dit steunpunt heeft de opdracht om voor de leerlingen, de leerkrachten, de ouders, de directie en de CLB's in te staan, om personen met een klacht betreffende ongewenst seksueel gedrag op school op te vangen en te steunen, om informatie over ongewenst seksueel gedrag op school te verstrekken, om scholen die met klachten worden geconfronteerd te adviseren en om, indien de klager dit wenst, te interveniëren als er een klacht betreffende ongewenst seksueel gedrag op school wordt ingediend. Sinds november 2001 is die werking uitgebreid.

– *De heer Gilbert Vanleenhove, voorzitter, treedt als voorzitter op.*

Nieuw is de oprichting van het steunpunt Grensoverschrijdend Gedrag. Alle koepelorganisaties van de Vlaamse gelijkkansendoelgroep zijn hiervan op de hoogte gebracht. Ik heb VZW Limits gemandateerd om ook klachten te behandelen over pestgedrag waarbij schoolpersoneel betrokken is. Concreet betreft het hier zowel de pesterijen onder personeelsleden als de pesterijen waarbij jongeren en volwassenen betrokken zijn. Leerlingen die door medeleerlingen worden gepest, blijven uiter-

Vanderpoorten

aard niet in de kou staan. Zij kunnen bij het aan hun school verbonden CLB terecht.

Door middel van mijn beleidsinitiatieven wil ik een bijdrage leveren aan de ondersteuning van scholen, leerkrachten, CLB's en leerlingen en studenten. In de leer- en leefomgevingen van jonge mensen mogen hofbifobie en discriminatie op basis van seksuele voorkeur geen kans krijgen. We moeten er in eerste instantie voor zorgen dat de hofbithematiek in de scholen wordt behandeld. Hier zijn we volop mee bezig.

De voorzitter : De heer Roegiers heeft het woord.

De heer Jan Roegiers : Mevrouw de minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik heb nooit getwijfeld aan uw goede wil terzake.

Het overzicht dat u hebt gegeven inzake initiatieven die u hebt genomen, is vrij uitgebreid. Toch blijven we zitten met de cijfers uit de enquête : 33 percent van de leerlingen antwoordde dat er helemaal niet over dit thema wordt gesproken. Ik blijf dus bij mijn pleidooi om dit thema nadrukkelijker aan te kaarten binnen de klas.

Ik heb uit uw antwoord begrepen dat u bij de doorlichting de opdracht hebt gegeven om een en ander na te gaan. Wanneer is die opdracht gegeven ? Is die zeer recent ? Wanneer zult u die opdracht evalueren, zodat er de nodige conclusies uit kunnen worden getrokken ?

Minister Marleen Vanderpoorten : De werkgroepen zijn hiermee gestart : dat is belangrijk. Er is regelmatig overleg met de diverse onderwijsactoren. Nieuwe knelpunten die opduiken kunnen dus steeds mee in overweging worden genomen in de loop van de komende vergaderingen.

Ik heb dit aangekaart bij de inspectie naar aanleiding van de ontmoeting die ik vorig jaar had met de FWH. Het is de bedoeling dat de inspectie steeds een aantal thema's koppelt aan de doorlichtingen die ze dat schooljaar doet. Op basis daarvan maakt ze een verslag van het voorbije schooljaar. Het vorige verslag werd een week of zes geleden aan ons voorgesteld. Het volgende wordt begin 2003 verwacht. Dan zouden we daar normaal al een zicht op moeten hebben. In de doorgelichte

scholen zou men daar in de loop van 2002 al aandacht aan moeten schenken.

Ik hoef u niet te vertellen dat dit ook een belangrijk element is in de lerarenopleiding. Eigenlijk zou dit een geïntegreerd deel moeten uitmaken van zowel de lerarenopleiding als van een aantal nascholingsprojecten en een aantal initiatieven die door ons kunnen worden genomen. Sinds vorig jaar is er terzake veel in een stroomversnelling gekomen. Binnen een aantal maanden, en zeker volgend jaar, zou er toch al een duidelijke verbetering merkbaar moeten zijn.

Het allerbelangrijkste blijft echter de inbreng van de scholen zelf en de bereidheid van de leerkrachten in de scholen zelf om hierover te praten. Men kan zich daarvan afmaken en er slechts tien minuten over praten, of men kan er ernstig aandacht aan besteden. Het sensibiliseren van de leerkrachten zelf blijft het allerbelangrijkste. Wij kunnen het nodige doen vanuit onze situatie, maar het is belangrijk dat iedereen daar aan meewerkt.

Met redenen omklede motie

De voorzitter : Door de heer Roegiers werd tot besluit van deze interpellatie een met redenen omklede motie aangekondigd. Ze moet zijn ingediend uiterlijk om 17 uur op de tweede werkdag volgend op de sluiting van de vergadering.

Het parlement zal zich daarover tijdens een volgende plenaire vergadering moeten uitspreken.

Het incident is gesloten.

Interpellatie van de heer Chris Vandenbroeke tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het leerplichtonderwijs tot 18 jaar in het algemeen en het alternerend leren in het deeltijds beroepssecundair onderwijs in het bijzonder

Vraag om uitleg van de heer Kris Van Dijk tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het voorstel van minister Onkelinx betreffende het alternerend leren

Vraag om uitleg van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de aanpassing van de leerplicht voor achttienjarigen

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Vandenbroeke tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het leerplichtonderwijs tot 18 jaar in het algemeen en het alternerend leren in het deeltijds beroepssecundair onderwijs in het bijzonder, met daaraan toegevoegd de vragen om uitleg van de heer Van Dijk tot minister Vanderpoorten, over het voorstel van minister Onkelinx betreffende het alternerend leren en van de heer Martens tot minister Vanderpoorten, over de aanpassing van de leerplicht voor achttienjarigen.

De heer Vandenbroeke heeft het woord.

De heer Chris Vandenbroeke : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, geachte leden, om geen misverstanden te laten bestaan over deze interpellatie, wil ik beginnen met een inleiding waarin sprake is van enige afstandelijkheid. Binnenkort is het twintig jaar geleden dat de leerplicht werd verlengd tot 18 jaar. Dat gebeurde immers in 1983. Wellicht is het dus tijd voor een evaluatie.

Over de manier waarop de leerplicht toen werd uitgebreid tot 18 jaar wil ik me niet uitspreken. Uiteraard hield dat verband met de toen zeer hoge en snel groeiende jeugdwerkloosheid. Dit heeft ertoe geleid dat vrij bruusk werd overgestapt van een leerplicht tot en met veertien jaar naar deze leerplicht tot en met achttien jaar. Op Nederland en Duitsland na zijn wij terzake de grote uitzondering. Weliswaar moeten we terzake nuances aanbrengen : er zijn verschillen tussen onze situatie en de Nederlandse en de Duitse.

Laat dit duidelijk zijn : de eindbalans van de verlenging van de leerplicht is erg positief. Die heeft immers geleid tot een versneld geschoold worden. De verlenging zorgde eveneens voor een rustige voorbereiding op de kennismaatschappij, die vandaag al een realiteit is en dat morgen nog veel meer zal zijn. Het leidde er ook toe dat er een sterke democratisering is geweest van het onderwijs en dat er een zeer grote participatiegraad is van achttienjarigen aan het tertiair onderwijs.

Naast al deze positieve punten is er ook sprake van een aanzienlijk pijnpunt in ons onderwijs : tot vorig jaar verlieten nog steeds ongeveer 16 percent van onze achttienjarigen het middelbaar onderwijs zonder enige diploma. Het is natuurlijk waar dat we de

voorbije jaren aan dit probleem van 16 percent niet-gediplomeerden proberen te remediëren door hen ten minste een deeldiploma aan te reiken. Dat is zeer goed.

De ervaring van de voorbije twintig jaar levert lessen op voor het uitwerken van oplossingen. Het is een feit dat we ons voorbereiden op de verdere uitbouw van de kennismaatschappij. We kunnen echter niet blind blijven voor de pijnpunten. In 1983 is de leerplicht van veertien naar achttien jaar gebracht. Men realiseerde zich toen ook dat sommige jongeren daarmee problemen zouden hebben. Van meet af aan, in 1984, is een afzonderlijke regeling uitgewerkt. Die gaf in 1990 aanleiding tot het decreet over het deeltijds beroepssecundair onderwijs of DBSO.

We hebben al dikwijls over dit pijnpunt van gedachten gewisseld. Tijdens de vorige zittingsperiode hebben we daarover een hoorzitting georganiseerd. De heer De Meyer heeft daarover in maart 2001 een voorstel van resolutie ingediend. Daaraan was een vraag om uitleg aan minister Vanderpoorten over de opvolging gekoppeld. Het parlement is daarmee bezig. Daarnaast zijn er tal van colloquia en studiedagen over dit probleem.

Op 20 februari organiseerde het subregionaal tewerkstellingscomité van Kortrijk-Roeselare-Tielt een colloquium onder de titel 'Jongeren op weg naar werk. Het verwachtingspatroon van jongeren bij hun intrede op de arbeidsmarkt.' Het colloquium kwam er op initiatief van de West-Vlaamse Economische Studiën. Dat resulteerde in een schitterende brochure die ik iedereen als leesvoer aanbeveel. Uit de bevraging die aan de basis van dit colloquium lag, komen een aantal feiten naar voren die ons al bekend zijn. Ik zet er enkele op een rijtje. Er is een permanente toename van het aantal leerlingen van het DBSO. In 1994 waren er minder dan 4.000, vorig jaar waren er dat 6.000. Het gaat om jongeren van zestien tot achttien jaar. Dat is een vrij grote groep die almaar toeneemt. Elk jaar worden er 60.000 kinderen geboren. Ongeveer 3 tot 4 percent, of meer, komt in het DBSO terecht.

Uit dat colloquium blijkt ook dat het met de stages verkeerd loopt. Nauwelijks de helft van de leerlingen van het DBSO slagen erin om tijdelijk een stage te volgen. Leerlingen die een stage hebben gelopen, komen nochtans op de arbeidsmarkt beter aan hun trekken. Dat is zelfs het geval voor degenen die slechts een deel van een stage hebben volbracht. De minister geeft dat toe in haar antwoord op de vraag van de heer De Meyer. Ongeveer drie

Vandenbroeke

kwart van de jongeren die stage hebben gelopen, vinden binnen de zes maanden werk.

Erg interessant aan het colloquium is de bevraging van de jongeren zelf. Wat zijn hun ambities ? De vraag is voorgelegd aan leerlingen van het ASO, TSO, BSO, BuSO en DBSO. Meer dan 90 percent van de leerlingen van het ASO en TSO is van oordeel dat voortstuderen de evidentie zelf is. 50 percent van de mannelijke leerlingen van het DBSO daarentegen vraagt om de school vervroegd te mogen verlaten. Bij de meisjes vraagt zelfs 70 percent daarom. Hun grootste motivatie is schoolmoeheid en een groot verlangen om werkervaring op te doen. De leerlingen willen ook veel meer presteren dan 38 uur per week. Ze weten perfect dat ze niet op de hoge inkomens moeten mikken, maar ze willen zichzelf waarmaken door hard en langer te werken.

Daarnaast zorgt dit schoolsysteem voor enorme problemen die tot een sterk uitgesproken negatief zelfbeeld leiden. Het zijn 'doe-jongeren' en ze willen absoluut werken, maar krijgen daar de kans niet toe. Dit leidt ook tot problemen op school omdat de deeltijdse opleiding verbonden is met voltijds onderwijs. Er wordt bijvoorbeeld vaak gespijeld.

Zowel de Vlaamse als de federale regering ambiëren een verhoogde werkzaamheidsgraad. Deze jongeren vervroegd inschakelen op de arbeidsmarkt kan daartoe bijdragen. Ze zijn effectief bereid om te gaan werken. Ze behoren niet tot de slimste van hun generatie, maar ze hebben eigen talenten. Ze zullen nooit hoog gekwalificeerd worden, maar het zijn werkers. Ook al evolueren we steeds meer naar een hightechmaatschappij, we zullen altijd nood hebben aan lagergeschoolden die willen presteren.

Mevrouw de minister, ik heb dan ook enkele concrete vragen voor u. Kunnen we uit de twintig jaar ervaring met alternerend leren en werken effectief concluderen dat dit een beperkt succes is ? Is het correct dat het om een halfslachtige bedoening gaat met veelal leerlingen die schoolmoe zijn en die een werkervaring ambiëren, maar die daar nauwelijks de kans toe krijgen omdat er een gebrek is aan stageplaatsen ? Klopt het dat dit leidt tot een veelheid aan problemen op school ? Klopt het dat de algemeen verschaalde arbeidsmarkt nood heeft aan laaggeschoolde jongeren en bereid is om hen volwaardig in het arbeidsproces te integreren ? Is het correct dat een vlottere inzetbaarheid van laaggeschoolde jongeren tot op zekere hoogte kan bij-

dragen aan een verhoging van de werkzaamheidsgraad ? Kan het decreet van 31 juli 1990 ten aanzien van het DBSO en het statuut van deze leerlingen niet worden aangepast ?

De voorzitter : De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Kris Van Dijck : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, er is in de Wetstraat een nieuwe term bedacht die zal worden gelanceerd. Het gaat om de term 'immersion professionnelle' of 'beroepsinlevingscontract'.

Mevrouw de minister, ik was verbaasd toen ik vernam dat minister Onkelinx pleitte voor een sociale bescherming van en een minimumloon voor stagiairs. Op zich is daar niets mis mee, maar verderop in het artikel blijkt dat er nog heel wat vragen zijn. Bepaalde commentatoren durven zelfs beweren dat niemand eigenlijk goed begrijpt wat er wordt bedoeld.

Minister Onkelinx gaat ervan uit dat er heel wat misbruik is van stagiairs en wil daar paal en perk aan stellen. Ze heeft een wetsontwerp ingediend waarin een basissokkel voor sociale bescherming wordt uitgewerkt voor alle stagiairs die meer dan 60 dagen per jaar in een bedrijf werken. 60 dagen is veel, maar niet voor leerlingen die deeltijds leren. Ook in andere reguliere opleidingen, zoals de opleiding voor verpleegkundigen, zitten leerlingen toch snel aan 60 dagen stage.

Voor iedere stagiair zal volgens de federale minister een beroepsinlevingscontract moeten worden opgesteld. Als dat niet gebeurt, worden de werkgever en de stagiair beschouwd als verbonden door een arbeidsovereenkomst. In het wetsontwerp wordt verwezen naar een minimumloon dat moet worden bepaald door de koning. Het wetsontwerp bepaalt dat de koning maatregelen kan nemen om de wetgeving van de sociale zekerheid aan te passen ten gunste van de stagiairs. Hoeveel dat minimumloon zal bedragen, is nog niet bepaald. Er zijn dus nog veel vragen.

Ook de Unizo reageerde onmiddellijk op een scherpe toon door te zeggen dat jongeren die tijdens hun opleiding werkervaring moeten opdoen, moeten worden vergoed via een leervergoeding en niet via een loon. Deze jongeren zijn immers geen werknemers. Ze zijn 'werkervarenders'. De Unizo vraagt zich hardop af of minister Onkelinx haar bevoegdheden niet overschrijdt. Ik zit op dezelfde lijn als de Unizo, net als heel wat commentatoren in de pers die zich afvragen of de federale minister zich wel met deze zaken mag moeien. Vorming in de

Van Dijk

ruime zin van het woord is immers een gemeenschapsbevoegdheid.

De Unizo hekelt dat de federale regering een bijkomend statuut dreigt te creëren in een reeds ondoorzichtig bos. Er zijn al zoveel verschillende regelingen en statuten, waardoor de transparantie helemaal zoek is.

Mevrouw de minister, bent u op de hoogte van het initiatief van minister Onkelinx ? Is er samenspraak geweest ? Waarom is dit wetsontwerp gemaakt ? Hoe schat u het wetsontwerp in in het licht van uw bevoegdheden ? Is er geen sprake van een duidelijke bevoegdheidsoverschrijding ? Waar ligt de grens ? Wat wordt er bedoeld wanneer er wordt gezegd dat het wetsontwerp paal en perk wil stellen aan misbruiken ? Zal dit ontwerp niet leiden tot een verdere versnippering en een grotere ondoorzichtigheid van het alternerend leren ? Er zijn nu al arbeidscontracten, opleidingscontracten, leercontracten en werkervaringscontracten. Wat zal er gebeuren als daar nog eens een beroepsinlevingscontract bijkomt ? Hoe zit het met het statuut van de deeltijdse leerlingen van het DBSO ? Druist de visie van minister Onkelinx niet in tegen uw visie ? U bent het er toch mee eens dat wij geen voorstander zijn van het statuut van werknemer zoals nu mogelijk wordt gemaakt ? U hebt dat enkele maanden geleden toch geantwoord op een vraag van de heer De Meyer. Druist het wetsontwerp niet in tegen uw en ons beleid ? Is er geen sprake van een belangenconflict ? Zult u overleg plegen met minister Onkelinx over het wetsontwerp ? Welke stappen zult u in dit verband ondernemen ?

De voorzitter : De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, in 1983 werd de leerplicht tot 18 jaar ingevoerd. De meest doorslaggevende reden daarvoor was de hoge jeugdwerkloosheid. Dat probleem leek soms opgelost, maar eigenlijk blijft het bestaan, ook bij mensen die een hogere opleiding hebben genoten.

We zijn ondertussen bijna twintig jaar verder en onze samenleving is veel complexer en veeleisender geworden. De verplichting om levenslang te leren is veel uitdrukkelijker geworden. Als levenslang leren al een verplichting wordt, dan zouden we kunnen zeggen dat zeker de eerste leerperiode uitdrukkelijk verplicht moet zijn.

De heer Vandenbroeke heeft op een evenwichtige manier een evaluatie gemaakt van de verworvenheden van de verlengde leerplicht. Het is zeker duidelijk dat er een aantal spanningen en pijnpunten zijn. De heer Vandenbroeke verwees in dat verband naar een studie die ik ook ken en die betrekking heeft op onze regio. Het is dus duidelijk dat een aantal jongeren de manier waarop vandaag onderwijs wordt aangeboden niet als uitdagend ervaren, maar veeleer als ontmoedigend. Ze keren zich van het leren af. Zelfs alternerend leren spreekt hen niet aan om een eigen leerproces te ontwikkelen via een grote activiteit. Dat is een probleem van het onderwijs in het algemeen. De band tussen denken, doen en werken vanuit een concrete context is soms onvoldoende ontwikkeld. Er zijn jonge mensen voor wie dit falen van het onderwijs erg is. Ze beschouwen hun positie ten aanzien van de schoolse uitdaging als negatief. Dat kan ontsporend gedrag tot gevolg hebben.

Het lijkt me belangrijk dat dit falen eens goed in kaart wordt gebracht. Er moet worden nagegaan hoe we nieuwe modellen kunnen ontwikkelen die de soms wat strakke aanpak versoepelen. Ik had daar graag uw mening over gehad. Moeten we de leeftijd waarop met deeltijds leren kan worden begonnen niet verlagen ? Ik heb enkele dagen geleden nog een gesprek gehad met professor Adriaensen. Hij heeft veel met jongeren te maken, is op de hoogte van onderzoeken en heeft zelf veel studies laten uitvoeren. Volgens hem zouden jongeren vanaf 14 jaar de gelegenheid moeten krijgen om in een soepeler regime te stappen. Jongeren moeten daarvoor nu wachten tot 16 jaar, maar dat is te lang. Er ontstaan dan onomkeerbare problemen.

Als we ervoor pleiten om de leerplicht te behouden en de bovengrens niet te verlagen, dan geloven we tegelijkertijd dat het goed zou zijn om jonge mensen sneller dan nu de kans te geven om alternerend te leren.

Mevrouw de minister, wat is de huidige stand van zaken ? Hoe kijkt u aan tegen een versterking van het partnership op de arbeidsmarkt zelf om alternerend leren mogelijk te maken ? De inspanningen terzake variëren sterk van regio tot regio. Kan in het licht van dat partnership worden voorzien in meer middelen ? Het gaat hier immers niet alleen om het DBSO, maar om iets dat in een veel breder perspectief en in een bredere strategie bekeken en benaderd moet worden, waarbij het aspect 'levenslang leren' steeds een bijzondere aandacht moet krijgen en voorhanden moet zijn.

Martens

Mijn vraag handelt dus niet alleen over de mate van openheid om de instapleeftijd voor het alternerend leren te verlagen. Ze handelt ook over een eventuele heroriëntering van de middelen zodat de partners die moeten instaan voor het creëren van stage- en arbeidsplaatsen, dit morgen in betere omstandigheden kunnen doen. In die zin handelt zij ook over een betere interactiviteit tussen de school waar men verankerd is en de arbeidsplaats.

De voorzitter : De heer De Cock heeft het woord.

De heer Dirk De Cock : Mijnheer de voorzitter, ik dank de vorige sprekers die dit thema nogmaals hebben aangekaart. Uit de talrijke vragen en discussies – niet alleen vandaag, maar ook in het verleden – over dit onderwerp blijkt dat het hier om een nijpende problematiek gaat. Een kleine twintig jaar geleden werd de leerplicht met goede bedoelingen verlengd, maar dat is voorbijgestreefd. Het zou zelfs kunnen – en ik hoor daar vaak voor pleiten – dat een totaal nieuw en ander pak vereist is.

Het gaat hier om ongeveer 6.000 leerlingen in de leeftijdscategorie van 16 tot 18 jaar. De situatie werd reeds voldoende geschetst. Aanvankelijk is de bereidheid van die jonge mensen om met hun handen te werken, bijzonder groot. Helaas geraken ze vlug ontmoedigd omwille van de maatschappelijke context die voor hen vaak te ingewikkeld is. Het gevolg is dat ze vrij vlug afhaken.

De eigenheid van deze jongeren vereist een aparte aanpak. De huidige aanpak gaat, op zijn zachtst uitgedrukt, gepaard met tal van hindernissen. Ik denk daarbij aan de vele jongeren die geen stageplaats vinden en daardoor negatief worden geciteerd. Kunnen ze toch stage lopen, dan worden ze vaak tot geestdodend en afstompend werk verplicht, bijvoorbeeld het aanbrengen van mortel. Een bijkomend probleem is dat van de ontgroening die zij als jonge werknemer moeten ondergaan op de werkvloer, iets waar de maatschappij van vandaag anders tegenover staat. Ook op dat vlak zouden jongeren afhaken omdat het hen te veel wordt.

Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, om die redenen wens ik me aan te sluiten bij de bezorgdheid die de vorige sprekers hier terecht hebben geuit.

De voorzitter : De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, ik ben blij met het debat dat hier vandaag wordt gevoerd. Ik heb in het verleden reeds vaak aandacht gevraagd voor deze problematiek. Ik onderschrijf in ruime mate de sterke analyse die de heer Vandenbroeke net heeft gemaakt. Wat zijn suggesties tot remediëren-de betreft, wil ik wel wat nuances formuleren.

Het is inderdaad juist dat de zwakste leerlingen terug te vinden zijn in het DBSO. Het gaat hier om 5 tot 6.000 jongeren. Wetenschappelijk onderzoek heeft uitgewezen dat de leerlingen die tijdens het leerproces op de werkvloer stage lopen, zelf een bijzonder gunstige evaluatie geven van het onderwijs en van de leerplicht tot 18 jaar. Bovendien krijgen ze kans op blijvende tewerkstelling. Voor de leerlingen die geen stage-ervaring kunnen opdoen, is dit niet het geval. Zij hebben achteraf veel minder kansen op tewerkstelling. Uit bijkomend onderzoek is trouwens gebleken dat die laatste groep één of twee jaar na het verlaten van de schoolbanken nog steeds geen werk gevonden heeft.

Veronderstel even dat de leerplicht tot 18 jaar zou worden opgegeven om deze groep leerlingen sneller kansen te geven tot participatie in het arbeidsproces. Dan zullen de jongeren die tijdens het deeltijds leren wel stageplaatsen vinden, zich met veel voldoening kunnen inschakelen in het arbeidsproces. Daartegenover staat echter dat de helft van deze groep, die het moeilijk heeft om een stageplaats te vinden, het nog veel moeilijker heeft om zich in het reguliere arbeidsproces in te schakelen.

Onze resolutie, die we destijds unaniem hebben goedgekeurd, kwam neer op twee zaken : enerzijds in de mate van het mogelijke ervoor zorgen dat men stage kan lopen in het normale arbeidsproces, anderzijds voorzien in zinvolle, educatieve en niet-schoolse activiteiten voor de groep leerlingen waarvoor dit niet haalbaar is.

Samengevat wil ik pleiten voor meer aandacht voor DBSO-leerlingen, voor stageplaatsen en voor de niet-schoolse invulling van de dagen die niet op school zelf doorgaan. Dit vergt een meer gecoördineerde aanpak vanwege Onderwijs, Cultuur, Welzijn en Werkgelegenheid. Uit de vraag van de heer Van Dijck blijkt bovendien dat die coördinatie zowel federaal als Vlaams moet zijn.

Wat de vraag van de heer Martens betreft, is het mijns inziens inderdaad goed dat we met alle mogelijke middelen de leerlingen proberen te motiveren om tot het einde van het schooljaar onderwijs

De Meyer

te volgen, zelfs in het schooljaar waarin ze 18 jaar geworden zijn, en dit bij voorkeur met het oog op het behalen van een einddiploma.

De voorzitter : De heer Moreau heeft het woord.

De heer André Moreau : Mijnheer de voorzitter, ik treed de collega bij die zonet gezegd heeft dat enige aanpassing noodzakelijk is.

Ik wil er ook voor pleiten om het alternerend leren vroeger in te zetten, namelijk vanaf 14 jaar, en om werk te maken van een verhoging van de werkzaamheidsgraad. Er dringt zich eveneens een grondige bezinning op over werk- en leerverloning.

Binnen de leerprocessen en -vormen zouden we tot een veralgemening moeten komen, net zoals dit momenteel binnen het VIZO gebeurt waarbij ik verwijs naar de leerlingen op leercontract. Dit lijkt me overduidelijk. De mensen die met het VIZO overleggen of er tewerkgesteld zijn, maken echter gewag van een verflauwing van deze leervorm die aan die leerlingen is aangepast. Er is blijkbaar een daling van het aantal plaatsen. Dit is een betreurenswaardige ontwikkeling, en we moeten dit probleem aanpakken.

Ik pleit voor het behoud van de leerplicht tot 18 jaar. We moeten echter resoluut kiezen voor de realisatie van een aan deze doelgroep aangepast onderwijsstelsel.

De voorzitter : De heer Van Baelen heeft het woord.

De heer Gilbert Van Baelen : Mijnheer de voorzitter, ik wil drie aanvullende vraagjes stellen. In Duitsland wordt dit soort onderwijs niet door de overheid, maar door het bedrijfsleven georganiseerd. Dit stelsel heeft voor- en nadelen. Het is specifiek gericht op het bedrijf waar de opleiding wordt gevolgd. Wat vindt de minister van dit stelsel ?

Hoe staat de minister tegenover de rol die de andere betrokken actoren in dit verband spelen ? Ik denk hierbij in eerste instantie aan het bedrijfsleven en aan de vakbonden. Zij organiseren immers zelf al heel wat opleidingen voor arbeiders in bedrijven. De grootste vakbond wil op dit vlak trouwens een grotere rol spelen.

Wat denkt de minister van een volwaardig alternerend leerstatuut ? Gezien het huidige statuut van die leerlingen is hier momenteel vaak een gebrek aan. Het 'va-et-vient'-gedrag van de betrokken jongeren is tijdens een werkbezoek te Brugge duidelijk geworden. Bovendien hebben we toen kunnen vaststellen dat we hier andere maatschappelijke actoren bij moeten betrekken. Momenteel is de scheidingslijn tussen onderwijs, welzijn en justitie voor deze maatschappelijk zwakkere groepen vrij diffuus.

De voorzitter : De heer Suykens heeft het woord.

De heer Lucien Suykens : Mijnheer de voorzitter, ik zou me hier met klem willen afzetten tegen een verlaging van de voltijdse leerplicht tot 14 jaar. Als we op de vragen van een aantal voorgaande sprekers ingaan, zullen we het hier binnen enkele jaren allicht over een verlaging van de voltijdse leerplicht tot 12 jaar hebben. Er zijn immers heel wat dertienjarigen die tegen hun zin op de schoolbanken zitten. Sommige mensen willen blijkbaar die richting uit. Als ze dit willen realiseren, zullen ze het zonder ons moeten doen.

De voorzitter : Ik heb begrepen dat de vraag om de leeftijd te verlagen enkel het alternerend leren betreft. Het gaat hier met andere woorden niet over de leerplicht.

Een aantal mensen willen het alternerend leren vanaf 14 jaar mogelijk maken. Dit is de kern van het pleidooi dat hier is gehouden.

De heer Moreau heeft het woord.

De heer André Moreau : Ik zou de heer Suykens even willen geruststellen. Ik heb daarnet gezegd dat het alternerend leren vanaf 14 jaar mogelijk moet zijn. We moeten iets aan de schoolmoeheid doen. We moeten die leerlingen de kans bieden om wat minder op de schoolbanken te zitten en wat meer werkervaring op te doen. Dit is, met andere woorden, een daling van de theorie ten voordele van de praktijk.

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer de voorzitter, aangezien de ene vraag wat concreter is dan de andere, zal ik de vragen van de verschillende sprekers afzonderlijk beantwoorden.

Ik ben het eens met de heer Vandenbroeke dat het stelsel van het deeltijds onderwijs niet in alle om-

Vanderpoorten

standigheden een onverdeeld succes is. We moeten evenwel opletten voor vage veralgemeningen. Er zijn centra met een hoge tewerkstellingsgraad en er zijn centra die het daar wat moeilijker mee hebben. Er is uiteraard een verband tussen deze verschillen, de algemene tewerkstellingsmogelijkheden in een regio en de mogelijkheden van de sectoren waarin de centra opleidingen geven.

We mogen bovendien niet vergeten dat een aantal leerlingen op de dagen dat ze niet in een centrum voor deeltijds onderwijs aanwezig zijn, thuis of in familieverband werken. Dat ze niet op een aanbod van een tewerkstellingsplaats ingaan, betekent niet dat ze niet economisch actief zijn.

Een aantal centra proberen de leerlingen via de bemiddeling van uitzendkantoren aan interimarbeid te helpen. Deze vaak kortlopende contracten voldoen soms beter aan de wensen van een aantal leerlingen die nog op zoek zijn naar een vaste job en die zich nog niet hebben gesetteld.

Ik wil hier trouwens opmerken dat niet alle bedrijven er happig op zijn om allochtone of vrouwelijke leerlingen tewerk te stellen. Hoewel zich in dit verband reeds een kentering heeft voltrokken, moeten we hieraan blijven werken. Alle leerlingen moeten, wars van elke discriminerende intentie, een arbeidsplaats kunnen vinden.

Al deze relativiserende elementen mogen niet verdoezelen dat een groot aantal jongeren niet op het aanbod van de tewerkstellingsplaatsen ingaat. De verantwoordelijken van de centra en ikzelf beseffen maar al te goed dat we voor deze groep nog een oplossing moeten vinden.

Voor deze groep leerlingen liggen de oplossingen evenwel niet voor de hand. Schoolmoeheid speelt ongetwijfeld een rol bij de keuze voor het deeltijds beroepsonderwijs. We mogen er echter niet van uitgaan dat deze keuze steeds op basis van negatieve argumenten wordt gemaakt. Het verheugt me dan ook dat een aantal sprekers dit al hebben genuanceerd.

Een aantal leerlingen kiest bewust voor de combinatie van opleiding en tewerkstelling. Het gaat hier om jongeren die graag werken. Zij voelen zich meestal goed in het deeltijds beroepsonderwijs. Het feit dat een aantal opleidingen enkel in het deeltijds beroepsonderwijs wordt aangeboden, dwingt de leerlingen die deze opleidingen willen

volgen bovendien om voor het deeltijds onderwijsstelsel te kiezen.

Ik ben het niet eens met de heer Vandenbroeke dat er een tekort aan stageplaatsen is. Ik ontvang geregeld signalen uit de bedrijfswereld en de centra dat er momenteel meer tewerkstellingsplaatsen dan kandidaten zijn. Er zijn op dit vlak uiteraard grote verschillen tussen de betrokken sectoren.

Iedereen weet dat de leerlingen van het DBSO geen gemakkelijke groep vormen. Vaak geldt dit echter ook voor de leerlingen in het voltijds onderwijs.

Er zijn in het deeltijds onderwijs uiteraard meer afwezigheidsproblemen. In verband met de spijbelproblematiek heb ik dit eens aan de hand van cijfergegevens geïllustreerd. Er zijn ook een aantal minder gemotiveerde leerlingen. Er zijn zelfs leerlingen die enkel om financiële redenen deeltijds beroepsonderwijs volgen.

In samenwerking met de diensten van minister Landuyt hebben mijn diensten en de VDAB een screeninginstrument op punt gesteld dat ons moet toelaten om de beste mogelijkheden voor een leerling te meten. Dit stelsel helpt ons om een advies over de rijpheid van de leerling voor de arbeidsmarkt te formuleren. Het zal in een aantal centra van start gaan.

Leerlingen in het DBSO vragen om een specifieke aanpak. Hierbij moet vaak op een meer volwassen manier met hen worden omgegaan. Zowel in het centrum als op de werkplek vragen ze tevens om meer begeleiding. Heel wat centra besteden een deel van hun omkadering aan de specifieke begeleiding van leerlingen. De Vesoc-middelen vormen vaak de basis van de gehanteerde trajectbegeleiding. In heel wat gevallen hebben de begeleiders en de trajectbegeleiders mooie resultaten geboekt. Ik zou hier trouwens even mijn appreciatie willen uitspreken voor de vele personeelsleden die zich in de centra voor hun leerlingen inzetten.

Ik ben niet bevoegd om de vragen van de arbeidsmarkt in te schatten. Eerlijkheidshalve wil ik hier nog aan toevoegen dat de vraag naar leerlingen uit het deeltijds onderwijs om arbeidsplaatsen in te vullen, volgens heel wat coördinatoren van centra voor deeltijds onderwijs sterk conjunctuurgebonden is. Aangezien ze zich herinneren dat de situatie ooit anders is geweest, bekijken ze deze grote vraag vaak met enige argwaan. Ze vrezen immers dat er bij een terugval in de economische bedrijvig-

Vanderpoorten

heid plots geen vraag naar hun leerlingen meer zal zijn.

Ik wil hier trouwens opmerken dat niet alle leerlingen in het DBSO rijp zijn voor de arbeidsmarkt. Sommige leerlingen beschikken nog niet over de nodige sociale vaardigheden en attitudes om een dergelijke instap succesvol te laten verlopen. Net daarom zijn de brugprojecten en de plonsprojecten in het leven geroepen.

Of de inzet van laaggeschoolde jongeren een bijdrage tot de verhoging van de werkzaamheidsgraad kan leveren, kan ik moeilijk inschatten. Dit behoort immers niet tot mijn bevoegdheden.

Ik ben me reeds geruime tijd bewust van de problematiek van het DBSO. In het kader van de begrotingsbesprekingen is dit onderwerp geregeld aan bod gekomen. Mijn grote zorg gaat uit naar die groep leerlingen die, naast de twee verplichte dagen in het centrum, drie dagen zo goed als niets doen. Vaak komen ze op straat terecht, met alle gevolgen van dien.

Ik heb mijn administratie de opdracht gegeven te onderzoeken hoe we die drie dagen buiten het centrum kunnen invullen voor die leerlingen die echt geen enkele vorm van arbeids- of werkervaring opdoen. Deze invulling kan bestaan uit een voortraject dat hen op de arbeidsmarkt moet voorbereiden. De leerlingen kunnen in muzische of culturele projecten worden ingeschakeld. Deze projecten moeten hen dan onrechtstreeks de nodige sociale vaardigheden bijbrengen. Aangezien het invullen van die drie dagen niet tot de onderwijstaken behoort, kunnen we dit niet aan de centra opleggen. Wat dit betreft, kunnen de centra enkel op vrijwillige basis worden ingeschakeld.

Afgezien van het feit dat het hier eigenlijk om een federale bevoegdheid gaat, ben ik zelf geen voorstander van een herziening van de leerplicht. Het is iedereen waarschijnlijk duidelijk geworden dat ik de deeltijdse leerplicht wel anders zou willen invullen.

Ik zal nu even op de vragen van de heer Van Dijk ingaan. Het ontwerp van wet betreffende de beroepsinlevingsovereenkomst, een initiatief van minister Onkelinx, is me bekend. Op basis van de ontwerp tekst is er immers overleg met de gemeenschappen geweest.

Het wetsontwerp roept heel wat vragen op inzake de bevoegdheidsverdeling, de interpretatie, de draagwijdte en de toepasbaarheid. Er zijn verschillende raakvlakken tussen de beleidsdomeinen onderwijs en tewerkstelling. Zowel de federale overheid als de gewesten en de gemeenschappen zijn hierbij betrokken. Wat het alterneren van opleiding en werkervaring betreft, zijn er momenteel een aantal systemen in voege. Er moet meer transparantie en samenhang komen.

De meerwaarde van het combineren van een technische of een praktische scholing met een onderdompeling in het toekomstig werkmilieu staat niet ter discussie. Alle publieke actoren zijn het erover eens dat jongeren in een meer kwetsbare positie een bijkomende bescherming behoeven.

Dit betekent evenwel niet dat iedereen het eens is over de manier waarop we deze gemeenschappelijke doelstelling kunnen bereiken. Bepaalde punten in het wetsontwerp van minister Onkelinx stroken niet met mijn onderwijsstandpunten. Ik denk hierbij bijvoorbeeld aan de bezoldiging van de leerlingstagiair. In verband met de leerlingenstages stellen de onderwijsrichtlijnen uitdrukkelijk en terecht dat de stageprestaties niet mogen worden vergoed. Een objectieve en pedagogisch verantwoorde stagebeoordeling, waarin de stagegever een belangrijke inbreng heeft, is mijns inziens onverenigbaar met een financiële vergoeding. Trouwens, een dergelijke verhouding zou het risico op het gebruik van goedkope arbeidskrachten veeleer verhogen dan doen afnemen.

Om de eventuele uitbuiting van de leerlingenstagiairs tegen te gaan, moeten we naar andere middelen grijpen. Waar mogelijk moeten de stagerichtlijnen van het onderwijs worden geoptimaliseerd. Voor de onderwijsverstrekkers betekent dit een grotere flexibiliteit. Dit geldt onder meer voor het tijds kader waarbinnen de stages kunnen plaatsvinden, voor de adequate stagebegeleiding door de school en door de onderneming en voor de afspraken die in de stageovereenkomst zitten vervat.

De convenants zijn een ander instrument waarover we beschikken. Met betrekking tot stages kunnen de overheid en een sector in een convenant concrete afspraken maken. In haast alle lopende onderwijsconvenants die voor bepaalde studierichtingen in het secundair onderwijs zijn afgesloten, komt het stageaspect aan bod. Om de onderwijsbelangen beter te vrijwaren, worden deze convenants momenteel aan de hand van een format herschreven.

Vanderpoorten

De sectorconvenants tussen de Vlaamse Gemeenschap en de geïnteresseerde bedrijfssectoren inzake de betrokken beleidsdomeinen worden momenteel voorbereid. In die convenants zal de noodzaak van kwaliteitsvolle stageplaatsen en van een adequate begeleiding worden beklemtoond.

Leerlingenstages in het deeltijds secundair onderwijs bestaan niet. Ze komen enkel voor in het voltijds secundair onderwijs, waar ze in het praktijk-onderricht zijn geïntegreerd.

Het in het vooruitzicht gestelde decreet betreffende het leerlingenstatuut zal de nodige aandacht schenken aan de bijzondere situatie van de leerlingen-stagiairs. Ik wil hier evenwel niet op de feiten vooruitlopen.

De conclusie van deze uiteenzetting is dat we het wetsontwerp op de beroepsinlevingsovereenkomst nauwlettend in het oog zullen houden. Het mag de gemeenschapsbevoegdheden en de Vlaamse onderwijsvisie niet schenden.

Dan kom ik bij de vragen van de heer Martens. Wat de leerplicht betreft, kan men in principe aan het DBSO beginnen op vijftien jaar. Die leeftijd, samen met de grens van achttien voor de leerplicht, is vastgelegd in een federale wet. Wij kunnen daar dus niet zonder meer een antwoord op geven. Men kan dus beginnen vanaf vijftien jaar, maar drie dagen per week meedraaien in het arbeidscircuit kan slechts vanaf zestien jaar. Dat is dus een tegenspraak binnen de federale wetgeving. Ik kan dat ter sprake brengen bij mijn collega in de federale regering, maar zelf kunnen we daar niets aan veranderen.

Er was een vraag over leerlingen die achttien jaar worden voor 30 juni. Het begin en einde van de leerplicht is conform de Grondwet een federale aangelegenheid. Door mijn recente aanpassing van de omzendbrief SO 68 betreffende de leerplicht heb ik de voornoemde wetgeving niet aangepast, maar enkel een rechtzetting doorgevoerd in de interpretatie en toepasbaarheid ervan. De scholen en inrichtende machten krijgen een bericht dat er vanaf het huidig schooljaar rekening mee moet worden gehouden dat de leerplicht afloopt bij het bereiken van de leeftijd van achttien jaar. Voor die leerlingen die in het betrokken kalenderjaar pas achttien worden na beëindiging van het schooljaar, blijft de regel dat de leerplicht in de praktijk eindigt op 30 juni. Er is immers een verschil voor ie-

mand die in oktober en iemand die in april achttien jaar wordt.

De actuele letter van de leerplichtwet en de filosofie ervan zijn voor een stuk tegenstrijdig. Met de verlenging van de leerplicht in 1983 werd bewust geopteerd voor een twaalfjarige leerplichtduur. Bij een normale studieloopbaan worden de zes leerjaren lager onderwijs en de zes leerjaren secundair onderwijs dus leerplichtonderwijs. Artikel 1, paragraaf 1 van de leerplichtwet vermeldt trouwens expliciet dat de leerplicht twaalf jaren omvat.

Bij het opmaken van de wet heeft men echter – wellicht zonder enige bijbedoeling – de term ‘minderjarige’ gehanteerd, daar waar de term ‘jongere’ in de huidige context geen problemen zou hebben opgeleverd. In 1983 kon namelijk niet worden voorspeld dat in 1990 de burgerlijke meerderjarigheid van eenentwintig op achttien jaar zou worden gebracht.

Het departement Onderwijs heeft meer dan een decennium lang het standpunt ingenomen dat de geest van de leerplichtwet primeert, en dat ook die leerlingen die tussen 1 januari en 30 juni achttien worden, het schooljaar in kwestie moeten voltooien. Andere overheden, waaronder de RVA, de VDAB en de Franstalige onderwijsinstanties deelden deze mening niet, met alle onduidelijke of zelfs chaotische gevolgen van dien op het vlak van het sluiten van voltijdse arbeidsovereenkomsten, het krijgen van uitkeringen en dergelijke. Specialisten in onderwijsrecht hebben er, verwijzend naar een arrest van het Arbitragehof van 27 februari 1992, trouwens de aandacht op gevestigd dat de stellingname van de Vlaamse onderwijsoverheid niet langer houdbaar is.

Aansluitend bij de beleidsvisie van mijn voorgangers blijf ik erbij dat de toenmalige maatregel tot leerplichtverlenging slechts vruchten kan afwerpen indien het einde van de leerplicht samenvalt met het einde van het schooljaar. Aangezien juridische elementen tot een andere toepassing nopen, heb ik in de bewuste omzendbrief expliciet bepaald dat met alle middelen moet worden getracht om de jongeren te sensibiliseren niet vroegtijdig af te haken. Of de ongekwalificeerde uitstroom toch zal toenemen, zullen de statistieken moeten uitwijzen. Andere beleidsmaatregelen zijn er daarentegen specifiek op gericht om zoveel mogelijk leerlingen een startkwalificatie aan te reiken. Voorbeelden hiervan zijn : de initiatieven om het technisch en beroepssecundair onderwijs dichter bij de beroeps-wereld te laten aansluiten en zodoende levensechter te maken voor leerlingen, het zinnvoller invullen

Vanderpoorten

van de resterende tijd buiten het deeltijds secundair onderwijs en, in het bijzonder, het experimenteel beroepssecundair onderwijs volgens modulair stelsel waarin trajectgebonden opleidingen trapsgewijs en op maat van het individu kunnen worden doorlopen.

De voorzitter : De heer Vandenbroeke heeft het woord.

De heer Chris Vandenbroeke : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, ik dank u voor uw antwoord. Het is duidelijk dat u heel goed vertrouwd bent met dit thema. Dat hebt u al eerder duidelijk gemaakt in deze commissie bij de bespreking van het voorstel van resolutie van de heer De Meyer en van andere vragen. Toch brengt dit feit ons nog niet dichterbij het vinden van oplossingen.

Ik heb nog een aantal kritische, maar positief bedoelde opmerkingen. Dit is inderdaad een pijnpunt, mevrouw de minister. U vestigt daar terecht de aandacht op. In veel gevallen zorgt een gebrek aan stagemogelijkheden ervoor dat de deur wordt opengezet voor drie dagen lanterfanten. Ik wil ingaan op de suggestie van de heer De Meyer, namelijk dat als er geen kansen zijn op de werkvloer, er misschien aanspreekpunten kunnen worden gezocht in de welzijns- en cultuursector. Dat is goed bedoeld, maar naar mijn bescheiden mening bevestigt dit net het negatieve zelfbeeld van die jongeren. Zij interpreteren dit alsof ze enkel aan bezigheidstherapie kunnen doen. Dit lijkt me dus geen goed idee.

Ook een screening inzake de ingesteldheid van die jongeren, met aanvullende vragen, zal wel zeer goed bedoeld zijn. De vraag luidt dan of die jongeren wel arbeidsrijp zijn. Ik heb daar mijn bedenkingen bij. Twintig jaar geleden waren ze arbeidsrijp op hun veertiende. Nu, twintig jaar later, wordt betwijfeld of ze arbeidsrijp zijn op zestien jaar. Aan de heer Suykens wil ik zeggen dat het niet de bedoeling is om loonslaafjes te maken vanaf veertien en twaalf jaar. Neen, de grens ligt op zestien jaar. Die grens is dus al twee jaar hoger dan twintig jaar geleden. Er wordt getwijfeld aan de arbeidsrijpheid, terwijl we allemaal weten dat jongeren geestelijk, seksueel en fysiek de voorbije twintig jaar veel rijper zijn geworden. Dat is een enorme verandering. Sommigen suggereren dat ze, daar ze dan al volwassen zijn, moeten kunnen stemmen vanaf zestien jaar, maar anderzijds wordt hier de arbeidsrijpheid in twijfel getrokken. Het tegendeel wordt volgens mij bewezen. Doordat men hen te lang laat

lanterfanten, worden hun attitudes negatief beïnvloed. Ik pleit dus voor het omgekeerde, voor de zelfrealisatie op de arbeidsvloer voor deze specifieke groep.

Verder heb ik nog een goedbedoelde suggestie. Ik heb de indruk dat uw collega, minister Gabriels, positiever bezig is. Zo lanceert hij volgende week een campagne voor jongeren, met als titel 'Geen zittend gat'. Hij speelt daar zeer positief in op de middenstandsopleiding, met alles erop en eraan. Kunt u dat niet als een voorbeeld gebruiken om ook wat het DBSO betreft proactief te werken? Het gaat hier immers ook over doe-jongeren. Zij hebben hun waarde, maar men moet die dan ook kunnen verzilveren. Hun grootste talent is precies presteren.

De voorzitter : De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Kris Van Dijck : Mevrouw de voorzitter, over het algemeen is dat niet zo, maar nu blijf ik wat op mijn honger wat uw antwoord betreft. U zei duidelijk dat er overleg is gepleegd. Uit uw antwoord maak ik ook op dat u een andere onderwijskundige visie hebt dan minister Onkelinx, en dat u haar mening niet deelt wat dit betreft.

Ik heb uit uw antwoord niet kunnen opmaken wat nu eigenlijk het resultaat was van deze onderhandelingen. Gaat dit wetsvoorstel terug naar af? We zullen in de Kamer deze vraag ook stellen aan minister Onkelinx, maar ik blijf op mijn honger wat betreft het spanningsveld tussen het onderwijs en het statuut van de werknemer.

Verder had ik nog één vraagje. U zei daarnet dat er een groter aanbod aan stageplaatsen is dan er kandidaturen zijn. Ik meen te weten dat er een stagedatabank bestaat binnen het ministerie van Onderwijs. Hebt u gegevens terzake? Trekt u op basis daarvan deze conclusie? Functioneert dit goed, en wordt er voldoende op ingespeeld?

De voorzitter : De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Mijnheer de voorzitter, ik neem eveneens akte van het antwoord van de minister. Voor mij is dit echter nog maar een eerste aanzet. Volgend jaar bestaat het stelsel van de verlenging tot 18 jaar, met inbegrip van het alternerend leren en al de vormen die zich hierrond hebben ontwikkeld, twintig jaar. Het ware goed mochten we volgend jaar in het vroege voorjaar terzake eens een ernstig debat voeren in deze commissie. Misschien kan hier ook in de plenaire vergadering een themadebat aan worden gewijd. Ik zou willen

Martens

vragen dat de minister dat mee helpt voorbereiden, met een stand van zaken van de onderzoeken. Op sommige punten kan een en ander de komende zes maanden nog beter in kaart worden gebracht. Na twintig jaar moeten we een en ander kunnen evalueren, zowel wat de bovengrens als wat de ondergrens betreft, en ook over de trajecten die onder tussen kunnen worden afgelegd. Doen we dat niet, dan dreigen we te kort te schieten ten opzichte van vele jongeren. We hebben weliswaar een goed bedoeld aanbod voor hen, maar we stellen in de praktijk vast dat dit heel wat fricties teweegbrengt en dat een en ander faalt. Ik pleit ervoor dat we die conclusie zouden trekken. We mogen dit niet beperken tot deze interpellatie. We zullen trouwens een motie indienen om dit debat levend te houden.

De voorzitter : Mijnheer Martens, ik zal uw vraag – die ik overigens steun – tijdens de regeling van de werkzaamheden voorleggen aan de commissie.

De heer Moreau heeft het woord.

De heer André Moreau : Mijnheer de voorzitter, ik wil nog even reageren op wat de heer Vandenbroeke zei in zijn laatste uiteenzetting over het DBSO en alternerend leren. De minister zei dat dit vanaf 15 jaar in voege kan gaan, maar toch blijft hij zeggen dat het gaat over 16 jaar. Laten we duidelijk zijn terzake.

Mijnheer Vandenbroeke, wat u zei over het project van minister Gabriels klopt inderdaad. Dit is een onderwijsvorm die wordt verstrekt door het VIZO, met een leercontract. U vroeg of dit geen aanzet kan zijn om dit ook te doen in het DBSO. Ik heb dat misschien niet concreet gezegd, maar ik bedoelde dit ook zo.

De voorzitter : De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer : Mijnheer de voorzitter, sta me toe dat ik even de zaken vereenvoudig. De voorbije tien jaar zijn er 5.000 leerlingen in het deeltijds onderwijs. Ongeveer 2.500 hebben een stageplaats, komen aan bod en hebben goede ervaringen. Ongeveer 500 hebben officieel geen stageplaats, maar vervullen in feite thuis hun stage. Dan rest er nog ongeveer 40 procent, 2.000 jonge mensen die geen stageplaats hebben, die niet rijp zijn voor de arbeidsmarkt, schoolmoe zijn en blijvend in de marginaliteit terecht dreigen te komen. Voor hen heb ik in dit debat onvoldoende oplossingen gehoord. Ik vrees dat de zwakste groep veruit de

zwakste groep blijft. Voor hen blijft er jammer genoeg onvoldoende aandacht.

De voorzitter : De heer De Cock heeft het woord.

De heer Dirk De Cock : Mijnheer de voorzitter, ik wil alleen meedelen dat het mogelijk is dat de meerderheidsfracties ook een motie zullen indienen.

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer de voorzitter, op de vraag van de heer Van Dijk wil ik antwoorden dat het overleg nog bezig is. Zo was er deze ochtend nog een vergadering over dat voorontwerp. Ik moet toegeven dat onze standpunten daarover echt verschillen. We zullen doen wat binnen onze mogelijkheden ligt om dat nog bij te sturen of terzake een compromis uit de brand te slepen. Deze ochtend, voor we naar deze commissie kwamen, was dit echter nog niet duidelijk. Dat is alles wat ik u kan zeggen. Ik kan u daarvan natuurlijk in de loop van de volgende weken op de hoogte houden.

Wat de stageplaatsen betreft, is het aanbod niet altijd een groot probleem. Er zijn veel stageplaatsen beschikbaar. Dikwijls schort het echter aan de arbeidsbereidheid van de jongeren. Ik wil dat niet overdrijven, maar er zijn toch probleemgevallen.

De stagedatabank werd pas dit jaar opgestart. We zitten nog in de inloophase. Men zegt me dat die databank goed werkt en dat er veel vraag naar is. Het is echter nog te vroeg om al te evalueren. Het is juist dat de grootste groep van die zesduizend leerlingen in het DBSO liever werkt dan school te lopen. Er is echter een groep die nog via allerlei nevenprojecten arbeidsrijp moet worden gemaakt. Er wordt aan gewerkt, in samenspraak met de VDAB en de RVA. Er wordt op dat vlak ook samengewerkt met minister Gabriels. Er wordt ook overwogen om sommige van die jongeren in de culturele sector tewerk te stellen. Toch zal een kleine groep erg moeilijk in de arbeidsmarkt kunnen worden geïntegreerd. Ik steun dus het idee van de heer Martens om een debat te organiseren. De coördinatoren van de centra moeten er aan het woord kunnen komen, zodat we van de praktijkervaringen kunnen leren. Er wordt ook onderzoek verricht over het DBSO. Dat debat is een goede gelegenheid om alles eens op een rijtje te zetten en daar dan ook zinnige conclusies uit te trekken.

Met redenen omklede moties

De voorzitter : Door de heer Martens, door de heer De Cock en door de heer Vandenbroeke werden tot besluit van deze interpellatie met redenen omklede moties aangekondigd. Ze moeten zijn ingediend uiterlijk om 17 uur op de tweede werkdag volgend op de sluiting van de vergadering.

Het parlement zal zich daarover tijdens een volgende plenaire vergadering moeten uitspreken.

Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het uitwerken van een regeling voor de verhoging van de aanwendingspercentages in het deeltijds kunstonderwijs

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Martens tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het uitwerken van een regeling voor de verhoging van de aanwendingspercentages in het deeltijds kunstonderwijs.

De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, geachte collega's, in het hoofdstuk Deeltijds Kunstonderwijs van CAO VI is de verbintenis aangegaan om een werkgroep te belasten met het uitwerken van een regeling voor de verhoging van de aanwendingspercentages. Die verhoging zou eventueel worden gedifferentieerd per studierichting en per graad. Er is daarvoor 54 miljoen frank uitgetrokken. De verhoging zou vanaf 1 september 2002 ingaan.

Het is de bedoeling om op die manier het pedagogische comfort van de leerlingen te verbeteren en de werkdruk voor de leraren te verzachten. Dat is goed. Men zegt me dat de onderhandelingen hierover van start zijn gegaan. Ik zou graag vernemen hoe het daarmee staat. Zal de verhoging effectief worden doorgevoerd ? Er doen geruchten de ronde dat men het aanwendingspercentage voor de middelbare graad 'Beeldende Kunst' zou optrekken van 85 naar 92 percent. Men denkt echter dat 92 percent niet volstaat om voldoende comfort te realiseren, en evenmin zal leiden tot een proportionele verdeelsleutel tussen een aantal studierichtin-

gen, op basis van het aantal leerlingen. Wat denkt u hierover ? Als u niet ingaat op de vraag om het aanwendingspercentage op te trekken tot 97 percent, zou ik willen weten waarom dat zo is. Liggen er aan die weigering budgettaire overwegingen ten grondslag ?

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer Martens, de informele onderhandelingen zijn afgerond. Vooraleer over het voorstel formeel kan worden onderhandeld, moet het nog een hele weg afleggen. Ik wil zo snel mogelijk de formele onderhandelingen beginnen, zodat de geplande ingangsdatum van 1 september 2002 kan worden gehaald.

Allereerst wil ik erop wijzen dat dankzij CAO VI het besparingseffect van de aanwendingspercentages wordt teruggedrongen. Dat is voor het eerst sinds de invoering van de aanwendingspercentages in 1993 het geval. Voor de academies is sprake van een daadwerkelijke stijging van het lestijdenpakket. Voor de verhoging is slechts in het veeleer beperkte bedrag van 54 miljoen frank voorzien. In plaats van alle aanwendingspercentages minimaal te verhogen, is de keuze gemaakt om enkel de aanwendingspercentages van drie graden te verhogen : de middelbare graad van de studierichting beeldende kunst, de middelbare graad van de studierichting woordkunst en de lagere graad van de studierichting muziek.

Die keuze kan ik als volgt motiveren. In elke studierichting is er een verhoging van één aanwendingspercentage, behalve in de studierichting dans, waarvoor het aanwendingspercentage al 100 percent is. Verder is bepaald dat de verhoging vooral ten gunste van de leerlingen van minder dan achttien jaar zou gebeuren. Bij de informele onderhandelingen hebben de gesprekspartners deze twee keuzes aanvaard. De verdeling tussen de verschillende studierichtingen is gemaakt op basis van de verhouding van het aantal lestijden dat in de verschillende studierichtingen aan jongeren wordt besteed. Mijns inziens levert dat een billijke verdeling op, die zeker niet onrechtvaardig is voor de studierichting beeldende kunst.

Met het oog op regelzuinigheid zijn geen bijkomende aanwendingspercentages gecreëerd. Bij de afronding van de informele onderhandelingen stelde de overheid de volgende verhogingen voor : middelbare graad beeldende kunst van 85 percent naar 92 percent, middelbare graad woordkunst van 90 percent naar 95 percent, lagere graad muziek

Vanderpoorten

van 92 percent naar 95 percent. Als dit voorstel wordt uitgevoerd, zijn alle middelen opgebruikt. De verhoging met 3 tot 7 percent is aanvaardbaar. Het lijkt mij niet opportuun om het aanwendingspercentage van de middelbare graad beeldende kunst met 12 percent te verhogen.

Niet elke academie heeft hetzelfde profiel. Het verschillende studieaanbod en ook de verschillen in de schoolpopulaties zorgen ervoor dat de ene academie meer leerlingen in de ene studierichting of graad heeft dan de andere. Een voorstel dat slechts gevolgen heeft voor enkele graden zal dus voor de ene academie meer bijkomende lestijden opleveren dan voor de andere. Ik ben me er ook van bewust dat binnen de beschikbare budgettaire ruimte enkel de meest dringende knelpunten kunnen worden aangepakt. Toch ben ik ervan overtuigd dat alle academies deze beperkte verhoging op een zinvolle manier zullen aanwenden. Er is hierover wel wat gediscussieerd met mijn gesprekspartners, waaronder de directies. De directies hebben me ondertussen meegedeeld dat ze met dit voorstel akkoord kunnen gaan.

De voorzitter : De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Ik dank de minister voor haar antwoord.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Kris Van Dijck tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het legaliteitsbeginsel in onderwijsaangelegenheden

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Van Dijck tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het legaliteitsbeginsel in onderwijsaangelegenheden.

De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Kris Van Dijck : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, geachte collega's, achteraf bekeken had ik hierover misschien beter een interpellatieverzoek ingediend. Toch wil ik u hier al enkele vragen voorleggen, goed beseffend dat hier-

mee de discussie niet zal zijn afgerond. Het gaat hem immers over de fundamenteën van de onderwijsregelgeving. Er zijn twee aanleidingen voor mijn vraag. Als gastspreker over het thema 'vrijheid van onderwijs' is mij gevraagd om hierover op basis van artikel 24 van de Grondwet een aantal beschouwingen te geven, en ik heb een reeks bedenkingen bij de concretisering van paragraaf 5 van dat artikel. Verder trok dit onderwerp mijn aandacht nadat ik vernam dat onderwijsjurist en professor Verstegen van de KU Leuven hierover een studie verricht.

Artikel 24, paragraaf 5 van de Grondwet schrijft voor dat in principe enkel de decreetgever – de formele wetgever op gemeenschapsniveau – het onderwijs mag normeren. Dit noemt men in juridische termen 'het legaliteitsbeginsel'. Daarin wordt een waarborg gezien voor onder meer de vrijheid van onderwijs en de gelijkheid in het onderwijs. Tegelijkertijd schijnt een modern onderwijsbeleid steeds meer te vereisen dat regelgevende bevoegdheden worden overgelaten aan de uitvoerende macht in brede zin, en ook aan de rechtzoekende zelf. Met dat laatste worden de inrichtende machten bedoeld.

Dit blijkt opnieuw uit een document dat we hier nog moeten bespreken. In de Toelichting bij het voorontwerp van decreet betreffende het onderwijs XIV staat het volgende : 'Deze invulling bestaat erin dat de essentialia van de ganse onderwijsorganisatie geleidelijk decretaal verankerd worden. Om een waarachtige parlementaire controle mogelijk te maken, wordt de uitwerking van deze decretales principes aan de uitvoerende macht overgelaten.' Dat is een vreemde zin, en we zullen daar ongetwijfeld nog op terugkomen.

Uit recente en minder recente rechtspraak van de hoogste rechtscolleges blijkt dat paragraaf 5 van artikel 25 van de Grondwet zeer strikt moet worden geïnterpreteerd, waardoor beide bekommernissen op gespannen voet met elkaar komen te staan. Om na te gaan of de huidige interpretatie van paragraaf 5 van artikel 24 van de Grondwet voldoende ruimte laat om beide bekommernissen tot hun recht te laten komen, hoe de rechtspraak is geëvolueerd en of terzake verdere evoluties mogelijk of wenselijk zijn, is in 1999 een onderzoeksproject opgestart onder de noemer : 'Het legaliteitsbeginsel in onderwijsaangelegenheden. De verdeling van de regelgevende bevoegdheid op grond van artikel 24, paragraaf 5 van de Grondwet.' Het gaat dus over de studie van professor Verstegen.

Van Dijk

Inmiddels wordt het beleid natuurlijk voortgezet. Vroeger en ook nu wordt er, niet altijd op basis van een eenduidige visie, dienaangaande wetgevend werk verricht. Het is dan ook in die context dat ik u een aantal vragen wil stellen over het voorlopige of definitieve standpunt dat u inneemt bij het nemen van beslissingen, in afwachting van de resultaten van het onderzoek, in het licht van het belang van dit fundamenteel grondwettelijk principe en de mogelijke gevolgen ervan op het onderwijsbeleid en het onderwijsrecht.

Hoe interpreteert u op dit ogenblik het legaliteitsbeginsel in het onderwijs ? Wat zijn de voordelen ? Wat zijn de mogelijke risico's, bijvoorbeeld op het ogenblik dat het onderzoek tot andere conclusies leidt ? Moet men niet zeer voorzichtig omspringen met het legaliteitsbeginsel ? Legt het in het leven roepen van 'decretale kapstokken' de macht niet al te veel bij de uitvoerende macht ? Is dit niet in tegenspraak met het idee van het legaliteitsbeginsel ? Moeten we niet vrezen voor een uitholling van de vrijheid van onderwijs en de gelijkheid in het onderwijs door een te soepele interpretatie van het legaliteitsbeginsel ? Hoe doet men dit in de ons omringende landen ? Bestaat daar ook dit spanningsveld ? Kunt u een tussentijds rapport geven over het bovenvermeld onderzoeksproject ? Zal de eindmeet worden gehaald, dat is : juni van volgend jaar ? Wat zijn de knelpunten ? Wat zijn de belangrijkste bevindingen tot dusver ?

Mijn vraag handelt over een breed onderwerp. Toch zou ik graag enkele verduidelijkingen krijgen. Afhankelijk van het antwoord is deze discussie misschien ook een aanzet tot een diepgaande bespreking, in een hoorzitting bijvoorbeeld. Het gaat immers over een niet-onbelangrijk principe. We hebben het hier over de fundamenteën van het onderwijsbeleid, met verregaande gevolgen, terwijl het debat daarover vaak door een kleine groep van juristen wordt gevoerd.

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : De huidige interpretatie van het legaliteitsbeginsel is onder meer gesteund op de rechtspraak van het Arbitragehof. Uit die rechtspraak kan men immers afleiden dat het legaliteitsbeginsel niet verbiedt dat door de decreetgever opdrachten aan de gemeenschapsregering worden gegeven. Het legaliteitsbeginsel drukt de wil uit van de grondwetgever om aan de wetgevende machten de zorg voor te behouden een rege-

ling te treffen voor de essentiële aspecten van het onderwijs wat inrichting, erkenning en subsidiëring betreft. Opdrachten die worden gegeven aan de uitvoerende machten mogen niet de onnauwkeurigheid van door de wetgever vastgestelde beginse-len proberen op te vangen of onvoldoende omstandige beleidskeuzes te verfijnen.

Uit de rechtspraak kunnen we afleiden dat een delegatie aan de uitvoerende macht kan, op voorwaarde dat die opdrachten uitdrukkelijk geformuleerd en voldoende begrensd zijn. Die begrenzing kan gebeuren doordat het decreet zelf voldoende inhoudelijke richtinggevende criteria bevat. Daarnaast kan ook het totale decretale normenbestel de vrijheid van de uitvoerende organen voldoende inperken. Een recent voorbeeld betrof de wijze waarop de functiebeschrijvingen worden vastgesteld in het secundair onderwijs. Doordat het decreet stelt dat de functiebeschrijvingen voorwerp uitmaken van onderhandelingen in het bevoegde lokale comité, oordeelde het Arbitragehof dat deze procedurele waarborg de macht van het schoolbestuur voldoende inperkte om aan het legaliteitsbeginsel tegemoet te komen.

Een uitholling van de vrijheid van onderwijs en de gelijkheid in onderwijszaken kan zowel voortvloeien uit een norm van de decreetgever, als uit een norm van de uitvoerende macht. In dat opzicht staat het legaliteitsbeginsel neutraal ten aanzien van garanties op de vrijheid van onderwijs en de gelijkheid in onderwijszaken. Binnen een klassieke opvatting over de soevereiniteit van het parlement is het natuurlijk wel zo dat normen die door de volksvertegenwoordiging zijn uitgevaardigd, een grotere legitimiteit hebben dan degene die door de uitvoerende macht zijn vastgesteld. In geen van beide gevallen kan echter een te soepele interpretatie van het beginsel verdedigbaar zijn.

Onze buurlanden kennen niet dezelfde grondwettelijke omgeving als België, niet in onderwijsaangelegenheden en evenmin inzake een meer algemeen legaliteitsbeginsel. Vergelijkingen met het buitenland zijn daarom relatief. Nederland kent dan wel eenzelfde soort legaliteitsbeginsel als België, maar heeft geen grondwettelijk hof. Daardoor is de wet er in principe onschendbaar. In de rechtsleer zijn kritische geluiden te horen over verregaande delegaties van onderwijsbevoegdheden aan de gemeenten.

In Duitsland heeft het grondwettelijk hof via uitgebreide rechtspraak de contouren geschetst van een legaliteitsbeginsel volgens hetwelk aangelegenheden die de grondrechten betreffen, moeten worden

Vanderpoorten

geregeld door de wetgever. Onder meer in onderwijszaken heeft het hof dit criterium van grondrechtrelevantie regelmatig toegepast. Niettemin blijft ook in Duitsland de rechtsleer verdeeld over de accuratesse van dit criterium, onder andere omdat ook de mate waarin de grondrechten worden beïnvloed van belang is in het oordeel van het grondwettelijk hof. Dat leidt uiteindelijk tot heel wat onzekerheid.

Frankrijk kent weinig rechtspraak over het legaliteitsbeginsel in onderwijszaken, dat trouwens wel uitdrukkelijk in artikel 34 van de Grondwet is opgenomen. In de rechtsleer is men van oordeel dat het overwicht terecht bij de wetgever ligt. Het Verenigd Koninkrijk ten slotte kent geen geschreven grondwet en heeft een sterke traditie van de soevereiniteit van het parlement. Dit houdt in dat het parlement soeverein beslist of het al dan niet bevoegdheden delegeert.

In het kader van een samenwerkingsakkoord tussen mijn departement en het Interuniversitair Centrum voor Onderwijsrecht werd in functie van een streven naar regelduidelijkheid en een vermindering van het aantal decretale bepalingen in het onderwijs, een onderzoek gevoerd naar het legaliteitsbeginsel van artikel 24, paragraaf 5 van de Grondwet. Dit onderzoek werd geleid door professor Verstegen, hierin bijgestaan door de heer Steen, assistent aan de faculteit rechtsgeleerdheid van de KUL. Het ICOR-onderzoek resulteerde op 31 maart 2001 in een rapport.

De voorzitter : De heer Van Dijk heeft het woord.

De heer Kris Van Dijk : Het verbaast me dat er een eindrapport is verschenen. Kunnen we dat krijgen ? Wordt uw visie door dat rapport gestaafd ?

Minister Marleen Vanderpoorten : Ja. Als we over dit rapport met juristen zouden discussiëren, dan zouden we waarschijnlijk een hele reeks visies te horen krijgen.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Ludwig Caluwé tot de heer Steve Stevaert, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken en Energie, en tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het leerlingenvervoer

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Caluwé tot de heer Stevaert, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken en Energie, en tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het leerlingenvervoer.

Minister Vanderpoorten zal tevens namens minister Stevaert antwoorden.

De heer Caluwé heeft het woord.

De heer Ludwig Caluwé : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, dames en heren, de problematiek van het leerlingenvervoer is gekend. De scholen worden voor het leerlingenvervoer op een verschillende wijze behandeld. Sommige scholen worden voor hun leerlingenvervoer bediend door De Lijn of door de naar De Lijn overgehevelde dienst. Andere scholen moeten zelf voor de organisatie van hun leerlingenvervoer zorgen.

De omzendbrief van de minister van Onderwijs van 11 september 2001 legt op dat schoolkinderen voor hun dagelijks vervoer niet meer dan 150 euro mogen betalen. Het gaat hier om een terechte maatregel. Het zou een ontoelaatbare discriminatie zijn indien het leerlingenvervoer naar een school die toevallig niet bediend wordt door De Lijn, voor de ouders meer dan dubbel zo duur zou zijn dan het vervoer naar een school die door De Lijn wel wordt bediend.

Met de omzendbrief is echter enkel het probleem voor de ouders opgelost, maar niet voor de scholen. De scholen die niet worden bediend door De Lijn, draaien immers zelf op voor het deficit. Daardoor kwamen vorig schooljaar al verschillende scholen financieel in de problemen. Sommige konden niet anders dan de oude tarieven blijven hanteren. Ze hadden die trouwens meestal aan de ouders bij de inschrijving aangerekend. De omzend-

Caluwé

brief is immers pas in de loop van het schooljaar verschenen.

Zoals de heer Decaluwe op 17 mei 2001 reeds stelde, zijn er maar twee goede oplossingen voor dit probleem : ofwel breidt De Lijn haar aanbod uit naar alle scholen, ofwel streeft de overheid ernaar een overeenkomst te sluiten met de privé-vervoerders om het leerlingenvervoer voor iedereen tegen dezelfde prijs mogelijk te maken. Daarbij wordt de prijs van de Buzzy Pazz naar voren geschoven. Ondertussen kondigde u, mevrouw de minister, een bijsturing aan op uw omzendbrief voor het gewoon secundair onderwijs gelegen buiten het bereik van het zonale leerlingenvervoer voor het lopend schooljaar.

Tevens naderen de opendeurdagen en inschrijvingen in de scholen en is het probleem opnieuw acuut. U kondigde aan dat u met de minister van Mobiliteit, de heer Stevaert, zou overleggen om tot een oplossing te komen. Welke houding moeten de scholen aannemen ten aanzien van de ouders ? Welke kostprijs moeten ze aanrekenen ? Komt er effectief een bijsturing van de omzendbrief ? Hoe zal die luiden ? Blijft die bijsturing ook gelden voor het volgend schooljaar ? Bestaan er reeds richtlijnen voor de openbare of andere besturen van de scholen die met deze zaak worden geconfronteerd ? Wat is het besluit van het overleg met de minister van Mobiliteit ? Wanneer mogen we het aangekondigde decreet op het leerlingenvervoer verwachten ?

De voorzitter : De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Ik ben blij met de vraag van de heer Caluwé. Sinds 1993 vraagt het Vlaams Parlement aandacht voor het leerlingenvervoer. We hebben steeds voor een eenduidig beleid gepleit waarin De Lijn het voortouw zou nemen. De vragen van de heer Caluwé bieden ons de kans te vragen wat de laatste algemene stand van zaken is.

De voorzitter : De heer Ramon heeft het woord.

De heer Frans Ramon : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, ik wil me graag aansluiten bij de vragen van de heer Caluwé. Ik heb over dit onderwerp in deze commissie in het verleden ook een aantal vragen gesteld. Welke oplossing stelt u voor ?

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer de voorzitter, dames en heren, de organisatie van het leerlingenvervoer voor het gesubsidieerd gewoon onderwijs behoort tot de bevoegdheid van de desbetreffende scholen en/of inrichtende machten. De huidige omzendbrief bepaalt inderdaad dat iedere leerling die gebruikmaakt van leerlingenvervoer een bijdrage dient te betalen die overeenstemt met de huidige tarieven van de Buzzy Pazz.

Omdat de omzendbrief laattijdig verscheen, kunnen in afwijking hiervan scholen voor gewoon secundair onderwijs – buiten het zonaal leerlingenvervoer – die leerlingenvervoer organiseren, voor het schooljaar 2001-2002 nog wel de tarieven ‘schoolabonnementen voor een welbepaalde reisweg’ hanteren die van toepassing waren vóór 1 juli 2001. Deze afwijking zal, in afwachting van de stemming over een nieuw decreet leerlingenvervoer, ook gelden voor het volgend schooljaar.

Ik heb tot op heden nog geen overleg gepleegd met de minister van Mobiliteit over de tarievenproblematiek. Ik plan naar aanleiding van de overheveling van het leerlingenvervoer naar De Lijn volgend parlementair jaar een constructief overleg om tot een grondige uitzuivering van de onderwijsreggeving te komen. In 2003 zal er bijgevolg een nieuw decreet leerlingenvervoer bij het Vlaams Parlement worden ingediend. Dit decreet moet leiden tot een belangrijke vereenvoudiging van de reggeving aangaande het leerlingenvervoer.

Ik kan u ook nog meedelen dat mijn administratie thans een gecoördineerde omzendbrief betreffende het leerlingenvervoer ontwerpt die de bestaande vijftig omzendbrieven zal vervangen.

De voorzitter : De heer Caluwé heeft het woord.

De heer Ludwig Caluwé : Mevrouw de minister, uw antwoord is duidelijk, maar het stelt me wel teleur. U schuift de verantwoordelijkheid door naar de scholen. Daardoor ontstaat een ernstige discriminatie tussen scholen die bediend worden door De Lijn en de andere. Ouders moeten in sommige gevallen dan ook dubbel zoveel betalen voor een schoolabonnement. Dit staat in schril contrast met het principe van kosteloosheid van het onderwijs.

Ik betreur ook dat er nog steeds geen overleg is gepleegd met minister Stevaert. De huidige toestand blijft voortduren, en een oplossing komt er pas als het decreet op het leerlingenvervoer wordt goedgekeurd. Dat zal ten vroegste in 2003 zijn.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van mevrouw Claudine De Schepper tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het PC-gebruik in kleuterklassen

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van mevrouw De Schepper tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het PC-gebruik in kleuterklassen.

Mevrouw De Schepper heeft het woord.

Mevrouw Claudine De Schepper : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, dames en heren, al sinds het begin van dit jaar subsidieert de Vlaamse overheid het gebruik van computers in kleuterklassen. In de pers las ik dat u vanaf volgend schooljaar voor een inhaalbeweging wilt zorgen.

Van jongsaf aan achter een computer zitten kan bij kinderen tot diverse lichamelijke en geestelijke klachten leiden, bijvoorbeeld tot isolement en sociaal gedrag. Ik wil u daarover dan ook enkele vragen stellen. Wordt door het gebruik van PC's door jonge kleuters RSI niet vroegtijdig in de hand gewerkt ? RSI staat voor Repetitive Strain Injury en slaat op ontstekingen van de zenuwpezen die leiden tot pijn en stijfheid van handen en polsen. Leidt het gebruik van PC's in de kleuterklassen niet tot verslaving op jonge leeftijd aan computerspelletjes waardoor het aanleren van andere vaardigheden verhinderd wordt ? Ik denk daarbij aan lezen en sociale omgang met andere kleuters. Resulteert dit niet in mindere lichamelijke activiteit en daarmee gepaard gaande vetzucht ? Is er reeds een evaluatie gebeurd van het PC-gebruik in kleuterklassen ?

De voorzitter : Mevrouw Van den Eynde heeft het woord.

Mevrouw Marleen Van den Eynde : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, ik onderschrijf de bekommernissen van mijn VLD-collega. Er wordt echter een belangrijk element vergeten. Ik vind het enorm belangrijk dat kleuters zich motorisch goed kunnen ontwikkelen. Knippen, plakken, stempelen, kleuren en schilderen zijn allemaal verschillende motorische handelingen die onontbeerlijk zijn voor de ontwikkeling en de vor-

ming van het kind. Als het PC-gebruik aan populariteit wint in de kleuterklas, zal de motorische ontwikkeling van het kind minder goed zijn en dat zal gevolgen hebben.

Ik stel nu al vast dat veel jonge kinderen extra bijscholing moeten krijgen via kinesitherapie om hun motoriek te ontwikkelen.

Ook het sociaal contact is belangrijk in de kleuterklas. Kleuters moeten uit de ik-wereld leren treden door met andere kinderen te spelen. Via computergebruik trekken kinderen zich opnieuw terug in die ik-wereld, want ze zijn alleen met de computer bezig. Ik begrijp dus niet waarom computergebruik in kleuterscholen moet worden ingevoerd. Laat de kleuters nog wat kleuter blijven. Laat ze 'moederke en vaderke' spelen, laat ze doktertje spelen en laat ze met de poppen spelen. Laat ze al spelend in aanraking komen met het rollenpatroon en de alledaagse aspecten van onze maatschappij.

Mevrouw de minister, ik heb één vraag. Wat is uw belangrijkste reden om PC-gebruik in de kleuterklas in te voeren ?

De voorzitter : De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Ik vind de toon van de vraagsteller en van mevrouw Van den Eynde erg defensief. We moeten natuurlijk kritisch staan tegenover wat de nieuwe media ons opdringen, maar we kunnen toch niet ontkennen dat die nieuwe media deel uitmaken van de leefwereld van de kinderen. We moeten over deze kwestie zeker niet spreken in termen van verslaving. Als PC-gebruik in de kleuterklas wordt ingevoerd, moeten we zorgen voor een goede opvolging en goede bijsturingen. In welke opvolging zal worden voorzien ?

De voorzitter : De heer Ramon heeft het woord.

De heer Frans Ramon : Kunnen de PC-vaardigheden niet op een latere leeftijd worden aangeleerd ? Zijn we niet aanbeland bij een soort van ICT-fetisjisme ? De heer Martens heeft volkomen gelijk. We moeten kritisch durven staan tegenover de didactische hulpmiddelen, en we moeten ons afvragen of PC-gebruik in de kleuterklas wel een didactische meerwaarde heeft.

De voorzitter : De heer Van Baelen heeft het woord.

De heer Gilbert Van Baelen : Ik zou niet willen dat we opnieuw vervallen in de oude rollenpatronen.

Van Baelen

Dat wou ik toch even tegen de mensen van het Vlaams Blok zeggen.

We kunnen niet tegelijkertijd voor democratisering en voor dualisering zijn, ook niet in verband met het PC-gebruik in het onderwijs. In alle debatten over gelijke kansen komt het verschil aan bod tussen de sociaal-economisch zwakkere groepen en de andere groepen. Kinderen van 5 en 6 jaar spelen veel beter met de computer dan ik ooit zal kunnen. Vooral voor kinderen die uit sociaal zwakkere gezinnen komen, is het belangrijk dat ze in contact komen met computers. Ik ben het er wel mee eens dat er een didactisch-pedagogisch oogje in het zeil moet worden gehouden.

De voorzitter : Ik vind ook dat het grootste gevaar niet op school schuilt, maar thuis. Er zijn immers veel kinderen die zeer vaak voor televisie zitten, wat veel meer invloed zal hebben op hun lichamelijke en geestelijke ontwikkeling. Kleuterleiders beschikken volgens mij over genoeg gezond verstand om te weten hoe ze in de kleuterklas met een PC moeten omgaan. De fantasie van een kind wordt veeleer door een verhaaltje dan door een computerspelletje geprikkeld. We moeten dus niet overdrijven in onze reacties, want onze kleuterleiders hebben genoeg gezond verstand.

Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer de voorzitter, collega's, ik ben het eens met een aantal opmerkingen die hier zijn gemaakt. Gezond verstand is in deze kwestie het belangrijkste. We hebben er nooit voor gepleit om kleuters constant achter de computer te plaatsen. Het is ook niet de bedoeling dat ze alleen achter de computer zitten. De computer helemaal buiten de klas houden zou echter van wereldvreemdheid getuigen. Alles hangt af van de manier waarop en de intensiteit waarmee kleuters en jonge kinderen in het algemeen worden geconfronteerd met de PC. Ik denk dat de PC op school vaak verstandiger wordt gebruikt dan binnen het gezin.

Het computerondersteunend aanbod in de scholen mag uiteraard de gezondheid van de kleuters niet aantasten. Het mag en kan niet de bedoeling zijn dat de kleuters de hele dag voor een computerscherm zitten. Behalve RSI kunnen dan immers ook oogproblemen of verslaving optreden, zoals het geval is bij kinderen die thuis te veel achter de computer zitten. Het computergebruik mag niet ten koste gaan van het creatieve en spontane spel

en van de ontwikkeling van sociale vaardigheden van de kinderen. Kinderen en zeker kleuters hebben veel nood aan menselijke interactie met de leerkracht. Die moet tonen dat hij om de kinderen geeft en dat hij voldoende tijd maakt om met de kinderen te praten.

Een pedagogisch en didactisch doordacht en geïntegreerd gebruik van de PC in de kleuterklas kan een grote bijdrage leveren tot het stimuleren en het verder ontwikkelen van de sociale vaardigheden bij de kleuters. Het gebruik van de PC geeft immers aanleiding tot het verhogen van de sociale interactie tussen de kleuters. Kleuters die met twee of met drie achter een PC zitten, kunnen van elkaar leren.

Kinderen zo vroeg mogelijk in contact brengen met PC's en met ICT is ook belangrijk om de dualisering te stoppen. We kunnen niet toelaten dat de samenleving zou worden opgesplitst in een groep die met ICT kan werken en een groep die, wat dat betreft, ongeletterd blijft. Vanuit die bezorgdheid moeten kinderen reeds in de kleuterklas vertrouwd raken met de aanwezigheid en de mogelijkheden van PC's en ICT. Dat moet uiteraard steeds op hun niveau gebeuren.

Er moet stapsgewijs worden gewerkt. Het is evident dat het in de kleuterklas slechts gaat om een eerste kennismaking met de computer. Voor een aantal kleuters zal het echt de eerste keer zijn dat ze met een computer in contact komen. Een aantal anderen zullen thuis al een PC hebben gezien. Op die eerste ervaringen kan later in het basisonderwijs en in het secundair onderwijs met mate worden voortgebouwd. Internationaal wordt erkend dat het kritisch kunnen omgaan met ICT één van de basisvaardigheden moet zijn die worden aangeleerd op de basisschool.

Het PC-gebruik moet worden beperkt in de tijd en moet gebeuren in de best mogelijke ergonomische omstandigheden. Zo bestaat er een speciale muis die aan kinderhandjes is aangepast. De kinderen moeten ook aangepast meubilair gebruiken, zodat er geen rugproblemen kunnen ontstaan.

Ik ben overtuigd van het feit dat de kleuteronderwijzers voldoende verantwoordelijkheidszin hebben om het gebruik van de PC te beperken tot aanvaardbare normen. Het ICT-gebruik vanuit een didactisch-pedagogisch verantwoorde invalshoek vormt trouwens een element waar in de lerarenopleiding steeds meer aandacht aan moet worden besteed. Om de toekomstige leerkrachten goed voor

Vanderpoorten

te bereiden en goed op te leiden, zal in extra middelen worden voorzien.

Het PC-gebruik in de kleuterklassen is nog niet geëvalueerd. Het is pas sinds dit schooljaar dat er ook middelen worden gegeven aan het kleuteronderwijs. Deze middelen werden aan de schoolbesturen overgemaakt in december 2001. Voor een evaluatie is het dus nog te vroeg. In de loop van volgend schooljaar zal er een evaluatie gebeuren. Die zal echter veeleer betrekking hebben op het gebruik van de middelen. Het zal dus niet zozeer om een pedagogisch-didactische evaluatie van het PC-gebruik in kleuterklassen gaan. Toch moet ook dat aspect zeer nauwlettend in het oog worden gehouden.

Er is al veel geschreven over het PC-gebruik op school. Bepaalde filosofieën staan daar minder voor open. Een Steinerpedagoog heeft een boekje geschreven waarin hij zich afzet tegen het PC-gebruik in het algemeen. Hij vindt dat leerlingen enkel in de laatste jaren van het secundair onderwijs met PC's in contact mogen komen. Dat is natuurlijk een extreem standpunt dat volgens de

meesten te ver gaat. PC-geletterdheid is immers enorm belangrijk in deze maatschappij.

De problematiek van ICT en de implicaties ervan voor het onderwijs worden gecontextualiseerd en besproken in mijn tekst 'Visietekst ICT in het onderwijs 2002 – 2004', die eind mei of begin juni 2002 zal worden verspreid. Die kan misschien de aanleiding zijn voor een debat in de commissie.

De voorzitter : Mevrouw De Schepper heeft het woord.

Mevrouw Claudine De Schepper : Ik dank de minister voor haar antwoord. Ik ben niet tegen het gebruik van PC's in kleuterklassen, want educatieve spelletjes op de PC kunnen heel leerrijk zijn. Ik heb wel oog voor de mogelijke lichamelijke en psychische gevolgen van het veelvuldig PC-gebruik. Er moet dus ook een pedagogisch-didactische evaluatie komen.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 12.46 uur.*
